

02 :- ඉල්ලුම, සැපයුම, නමඳුණ හා වෙළෙඳපොළ සමතුලිතය විශ්ලේෂණය කරයි.

2.1 :- ඉල්ලුම් තීරක ඇසුරින් ඉල්ලුම් න්‍යාය හා ඉල්ලුම් නීතිය විග්‍රහ කරයි.

- ඉල්ලුම නිර්වචනය කරයි.
- පෞද්ගලික ඉල්ලුම හා වෙළෙඳපොළ ඉල්ලුම අතර වෙනස පැහැදිලි කරයි.
- ඉල්ලුම කෙරෙහි බලපාන සාධක නම් කරයි.
- ඉල්ලුම කෙරෙහි බලපාන එක් එක් සාධකය ඉල්ලුම කෙරෙහි බලපාන ආකාරය විස්තර කරයි.
- ඉල්ලුම් ශ්‍රිතය පැහැදිලි කරයි.
- ඉල්ලුම් නීතිය නිර්වචනය කරයි.
- ඉල්ලුම් ලේඛනය, ඉල්ලුම් වක්‍රය හා ඉල්ලුම් සමීකරණය ඇසුරින් ඉල්ලුම් නීතිය ඉදිරිපත් කරයි.
- ඉල්ලුම් නීතියට බලපාන හේතුවක් වන මිල ප්‍රතිවිපාකය නම් කරයි.
- ආදායම් ප්‍රතිවිපාකය හා ආදේශන ප්‍රතිවිපාක ඇසුරින් ඉල්ලුම් නීතිය තහවුරු කරයි.
- ඉල්ලුම් නීතියට පටහැණි අවස්ථා විස්තර කරයි.

ඉල්ලුම

- නිශ්චිත කාලයක් තුළ ඉල්ලුම කෙරෙහි බලපාන අනෙකුත් සාධක නොවෙනස් ව තිබිය දී සලකා බලන භාණ්ඩය සඳහා වූ විවිධ මිල ගණන් යටතේ මිල දී ගැනීමට අපේක්ෂා කරන විවිධ ප්‍රමාණ ඉල්ලුම ලෙස හැඳින්වේ.
- ඉල්ලුම පහත පරිදි වර්ග කළ හැකි ය,
  - පෞද්ගලික ඉල්ලුම
  - වෙළෙඳපොළ ඉල්ලුම

පෞද්ගලික ඉල්ලුම

- නිශ්චිත කාලයක් තුළ දී වෙළෙඳපොළෙහි සිටින එක් ගැනුම්කරුවකු විසින් සලකා බලන භාණ්ඩයට පවතින විකල්ප මිල යටතේ මිල දී ගැනීමට අපේක්ෂා කරන ප්‍රමාණ පෞද්ගලික ඉල්ලුම ලෙස හැඳින්වේ.

පෞද්ගලික ඉල්ලුම තීරණය කරන සාධක

- සලකා බලන භාණ්ඩයේ මිල P
- සම්බන්ධිත භාණ්ඩවල මිල Pn
- පාරිභෝගිකයාගේ ආදායම Y
- පාරිභෝගිකයාගේ රුචිය T
- අනාගතය පිළිබඳ අපේක්ෂාවන් Ex

- අනෙකුත් සාධක 0

පෞද්ගලික ඉල්ලුම් ශ්‍රිතය

- කිසියම් භාණ්ඩයක් සඳහා පෞද්ගලික ඉල්ලුම හා එය තීරණය කරන සාධක අතර සම්බන්ධය සමීකරණයක් ලෙස ඉදිරිපත් කළ විට එය පෞද්ගලික ඉල්ලුම් ශ්‍රිතය ලෙස හැඳින්වේ. එය පහත පරිදි ඉදිරිපත් කළ හැකි ය.

$$Qd = f (P, Pn, Y, T, Ex, O)$$

වෙළෙඳපොළ ඉල්ලුම

- නිශ්චිත කාලයක් තුළ දී වෙළෙඳපොළේ සිටින සියලු ම ගැනුම්කරුවන් විසින්, සලකා බලන භාණ්ඩය සඳහා පවතින විකල්ප මිල ගණන් යටතේ මිල දී ගැනීමට අපේක්ෂා කරන විවිධ ඉල්ලුම් ප්‍රමාණවල එකතුව වෙළෙඳපොළ ඉල්ලුම ලෙස හැඳින්වේ.

වෙළෙඳපොළ ඉල්ලුම තීරණය කරන සාධක

- සලකා බලන භාණ්ඩයේ මිල P
- සම්බන්ධිත භාණ්ඩවල මිල Pn
- පාරිභෝගිකයාගේ ආදායම Y
- පාරිභෝගිකයාගේ රුචිය T
- අනාගතය පිළිබඳ අපේක්ෂාව Ex
- ගැනුම්කරුවන් සංඛ්‍යාව හා එහි සංයුතිය N
- අනෙකුත් සාධක O
- පෞද්ගලික ඉල්ලුම තීරණය කරන සාධක වලට අමතර ව ගැනුම්කරුවන්ගේ සංඛ්‍යාව හා සංයුතිය යන සාධකය වෙළෙඳපොළ ඉල්ලුම තීරණය වීම කෙරෙහි බලපායි.

වෙළෙඳපොළ ඉල්ලුම් ශ්‍රිතය

- කිසියම් භාණ්ඩයක් සඳහා වෙළෙඳපොළ ඉල්ලුම හා එය තීරණය කරන සාධක අතර සම්බන්ධය සමීකරණයක් ලෙස ඉදිරිපත් කළ විට එය වෙළෙඳපොළ ඉල්ලුම් ශ්‍රිතය ලෙස හැඳින්වෙන අතර එය පහත පරිදි පෙන්විය හැකි ය.

$$Qd = f (P, Pn, Y, T, Ex, N, O)$$

ඉල්ලුම් න්‍යායය

- ඉල්ලුම් තීරණය වීමට බලපාන ඕනෑම සාධකයක් වෙනස් වීමට අනුකූල ව සලකා බලන භාණ්ඩයේ ඉල්ලුම වෙනස් වන ආකාරය විග්‍රහ කොට දැක්වීම ඉල්ලුම් න්‍යායය ලෙස හැඳින්වේ.

ඉල්ලුම් නීතිය

- දෙන ලද නිශ්චිත අවස්ථාවක දී, ඉල්ලුම කෙරෙහි බලපාන අනෙකුත් සාධක නොවෙනස් ව තිබිය දී සලකා බලන භාණ්ඩයේ මිල හා එහි ඉල්ලුම් ප්‍රමාණය අතර පවතින ප්‍රතිලෝම සම්බන්ධතාව ඉල්ලුම් නීතිය ලෙස හැඳින්වේ.
- ඉල්ලුම් නීතිය ඉදිරිපත් කිරීමේ දී එය පහත සඳහන් උපකල්පන මත පිහිටා ඇත.
  - නිශ්චිත අවස්ථාවක මිල හා ඉල්ලුම් ප්‍රමාණය සැලකිල්ලට ගැනීම
  - මිල හැර ඉල්ලුමට බලපාන අනෙකුත් සාධක නොවෙනස් ව පැවතීම
  - සාමාන්‍ය භාණ්ඩයක ඉල්ලුම සැලකිල්ලට ගැනීම
  - තාර්කික ගැනුම්කරුවන්ගේ හැසිරීම් සැලකිල්ලට ගැනීම
- ඉල්ලුම් නීතිය ඉදිරිපත් කළ හැකි විකල්ප ක්‍රම
  - ඉල්ලුම් ලේඛනය
  - ඉල්ලුම් වක්‍රය
  - ඉල්ලුම් සමීකරණය

ඉල්ලුම් ලේඛනය

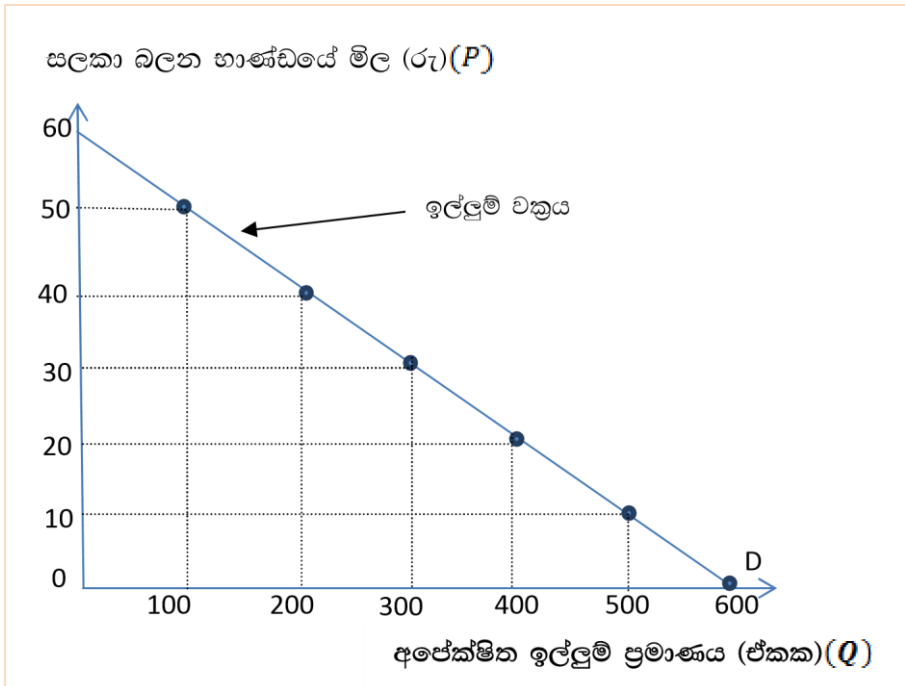
- නිශ්චිත අවස්ථාවක ඉල්ලුමට බලපාන අනෙකුත් සාධක ස්ථාවර ව තිබියදී සලකා බලන භාණ්ඩයට පැවතිය හැකි විකල්ප මිල ගණන් යටතේ ගැනුම්කරුවන් මිල දී ගැනීමට අපේක්ෂා කරන ප්‍රමාණයන් දක්වන ලේඛනය ඉල්ලුම් ලේඛනය ලෙස හඳුන්වයි.

නිදසුන් :-

සලකා බලන භාණ්ඩයේ මිල (රු)(P)	අපේක්ෂිත ඉල්ලුම් ප්‍රමාණය (ඒකක)(Q)
0	600
10	500
20	400
30	300
40	200
50	100
60	0

ඉල්ලුම් වක්‍රය

- නිශ්චිත අවස්ථාවක, ඉල්ලුම කෙරෙහි බලපාන අනෙකුත් සාධක නොවෙනස් ව තිබියදී සලකා බලන භාණ්ඩයේ විකල්ප මිල ගණන් යටතේ ඉල්ලුම ප්‍රමාණයන් දක්වන ලක්ෂ්‍යයන් සම්බන්ධ කොට අදිනු ලබන රේඛාව ඉල්ලුම් වක්‍රය ලෙස හඳුන්වයි.

ඉල්ලුම් සමීකරණය

- නිශ්චිත අවස්ථාවක ඉල්ලුම කෙරෙහි බලපාන අනෙකුත් සාධක නොවෙනස් ව තිබිය දී සලකා බලන භාණ්ඩයේ මිල ගණන් හා ඉල්ලුම් ප්‍රමාණ අතර ප්‍රතිලෝම සම්බන්ධතාව සමීකරණයක් මගින් සාරාංශ කොට දැක්වීම ඉල්ලුම් සමීකරණය ලෙස සලකයි.
- ඉහළ සිට පහළට බැවුම් වන සරල රේඛීය ඉල්ලුම් වක්‍රයක පොදු සමීකරණය $Q_d = a - bp$ ලෙස දැක්විය හැකි ය.

$$Q_d = a - bp$$

Q_d = ඉල්ලුම් ප්‍රමාණය (පරායත්ත විචල්‍ය)
 a = මිල ශුන්‍ය වන විට ඉල්ලුම් ප්‍රමාණය
 b = මිල සංගුණකය (මිල එක් ඒකකයකින් වෙනස් වූ විට ඉල්ලුම් ප්‍රමාණය කොතරම් වෙනස් වනවාද යන්න) $b = \frac{\Delta Q_d}{\Delta P}$
 P = සලකා බලන භාණ්ඩයේ මිල (ස්වායත්ත විචල්‍ය)

- ඉල්ලුම් සමීකරණය මගින් සලකා බලන භාණ්ඩයේ මිල හා ඉල්ලුම් ප්‍රමාණය අතර ප්‍රතිලෝම සම්බන්ධය ඉදිරිපත් කළ හැකි ය.

- ඉහත අදින ලද ඉල්ලුම් වක්‍රයට අදාළ සමීකරණය
- $a = 600$
- $b = \frac{\Delta Q_d}{\Delta P} = \frac{-100}{10} = -10$
- $Q_d = 600 - 10p$
- මෙහි b මිල සංගුණකය -10 කි.(මින් අදහස් වන්නේ මිල එක් එකකයකින් අඩු වූ විට ඉල්ලුම් ප්‍රමාණය 10කින් වැඩි වේ. එසේම මිල එක් එකකයකින් වැඩි වූ විට ඉල්ලුම් ප්‍රමාණය 10කින් අඩු වේ.)

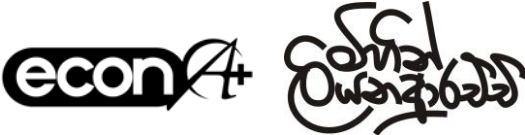
- සාමාන්‍ය භාණ්ඩයක ඉල්ලුම් වක්‍රය වමේ සිට දකුණට පහළට බැවුම් වේ.
- සාමාන්‍ය භාණ්ඩයක ඉල්ලුම් වක්‍රය පහළට බැවුම් වන්නේ සලකා බලන භාණ්ඩයේ මිල හා ඉල්ලුම් ප්‍රමාණය අතර ප්‍රතිලෝම සම්බන්ධතාව නිසා ය. එය ඉල්ලුම් නීතිය ලෙස හැඳින්වේ.
- සලකා බලන භාණ්ඩයේ මිල හා ඉල්ලුම් ප්‍රමාණය අතර ප්‍රතිලෝම සම්බන්ධය ඇති විමට හේතු විවිධ ප්‍රවේශ ඔස්සේ ඉදිරිපත් වී ඇති නමුදු මෙහි දී සලකා බලන්නේ මිල ප්‍රතිවිපාකය පිළිබඳ ව පමණි.
- මිල ප්‍රතිවිපාකය සමන්විත වන්නේ උප ප්‍රතිවිපාක දෙකකිනි. එනම්
  1. මිල වෙනස් වීමක ආදේශන ප්‍රතිවිපාකය
  2. මිල වෙනස් වීමක ආදායම් ප්‍රතිවිපාකය

ආදේශන ප්‍රතිවිපාකය

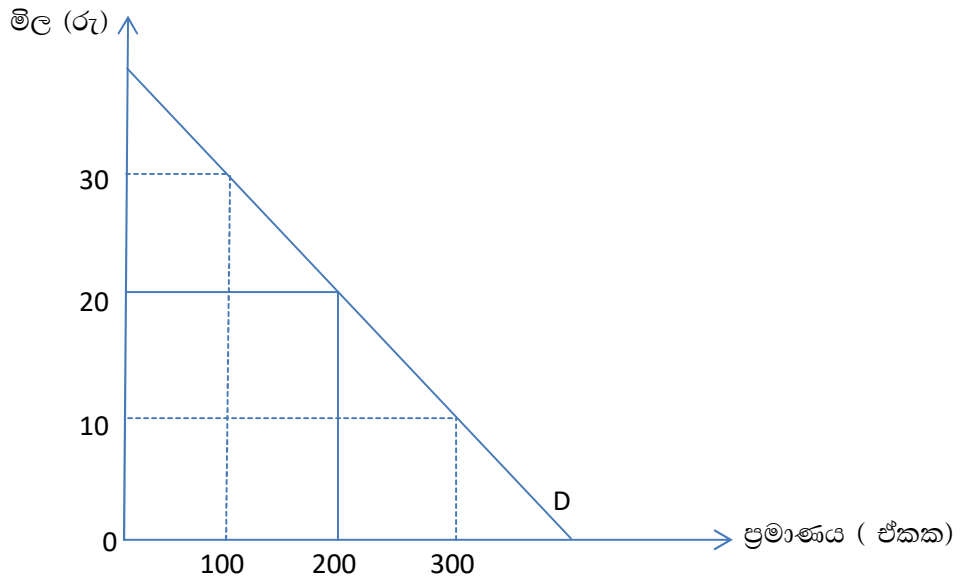
- ඉල්ලුම කෙරෙහි බලපාන අනෙකුත් සාධක නොවෙනස් ව තිබියදී සලකා බලන භාණ්ඩයේ මිල අඩු හෝ වැඩි හෝ විම හේතු කොටගෙන එහි සාපේක්ෂ මිල අඩු හෝ වැඩි හෝ විම නිසා සලකා බලන භාණ්ඩය සඳහා වූ ඉල්ලුම් ප්‍රමාණය වෙනස් වීම ආදේශන ප්‍රතිවිපාකය ලෙස හැඳින්වේ.

ආදායම් ප්‍රතිවිපාකය

- ගැණුම්කරුවන්ගේ මුදල් ආදායම ඇතුළු අනෙකුත් සාධක නොවෙනස්ව තිබිය දී සලකා බලන භාණ්ඩයේ මිල අඩු හෝ වැඩි හෝ විම හේතු කොටගෙන මූර්ත ආදායමේ ඇති වන වෙනස් වීම් මත සලකා බලන භාණ්ඩයේ ඉල්ලුම් ප්‍රමාණය අඩු හෝ වැඩි වීම ආදායම් ප්‍රතිවිපාකය ලෙස සලකයි.
- සාමාන්‍ය භාණ්ඩයක මිල ඉහළ හෝ පහළ හෝ යාමක දී ආදේශණ ප්‍රතිවිපාකය සෑම විටම සෘණ සම්බන්ධයක් පෙන්නුම් කරන අතර සාමාන්‍ය භාණ්ඩයක මිල ඉහළ හෝ පහළ හෝ යාමක දී ආදායම් ප්‍රතිවිපාකය සෑම විටම ධන සම්බන්ධයක් පෙන්නුම් කරයි.
- සාමාන්‍ය භාණ්ඩයක මිල පහළ යාමක දී සහ මිල ඉහළ යාමක දී මිල ප්‍රතිවිපාකය ක්‍රියාත්මක වීම පහත දැක්වෙන වගුවෙන් පෙන්නුම් කෙරේ.

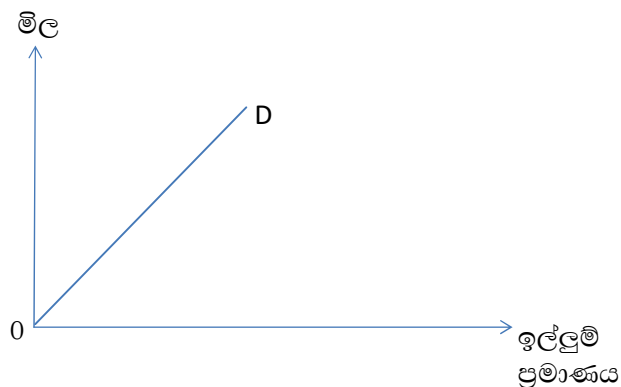
මිල වෙනස් වීම	ආදේශන ප්‍රතිච්චාකය	ආදායම් ප්‍රතිච්චාකය	මිල ප්‍රතිච්චාකය
මිල පහළ යාම	- (සෘණ)	+(ධන)	- (සෘණ)
මිල ඉහළ යාම	- (සෘණ)	+(ධන)	- (සෘණ)

- ඉහත රූප සටහනේ,
  - මිල රු 20 සිට 10 දක්වා පහළ යන විට ඉල්ලුම් ප්‍රමාණය 200 සිට 300 දක්වා ඉහළ යාම ඉල්ලුම් ප්‍රසාරණය වේ.
  - මිල රු. 20 සිට 30 දක්වා ඉහළ යන විට ඉල්ලුම් ප්‍රමාණය ඒකක 200 සිට 100 දක්වා පහළ යාම ඉල්ලුම් සංකෝචනය වේ.

ඉල්ලුම් නීතියට පටහැණි අවස්ථා

- ගිගන් භාණ්ඩ
- ප්‍රදර්ශනාත්මක භාණ්ඩ
 මෙම භාණ්ඩවල මිල ඉහළ යන විට ඉල්ලුම් ප්‍රමාණය ඉහළ යන අතර මිල පහළ යන විට ඉල්ලුම් ප්‍රමාණය පහළ යන බැවින් මිල හා ඉල්ලුම් ප්‍රමාණය අතර අනුලෝම සම්බන්ධයක් ඇති වේ. මේ නිසා ඉල්ලුම් වක්‍රයේ හැඩය පහළ සිට ඉහළට බැවුම් වූ ස්වරූපයක් ගනී.

- සාමාන්‍යයෙන් ගිඟන් භාණ්ඩවල මිල ඉහළ හෝ පහළ හෝ යාමක දී ආදේශණ ප්‍රතිවිපාකය සෑම විටම සෘණ සම්බන්ධයක් පෙන්නුම් කරන අතර ආදායම් ප්‍රතිවිපාකය ප්‍රබල සෘණ සම්බන්ධයක් පෙන්නුම් කරයි.
- ප්‍රදර්ශනාත්මක භාණ්ඩවල මිල ඉහළ යන විට ඒවාට ඇති ඉල්ලුම් ප්‍රමාණය වැඩි කරන්නේ ගැනුම්කරුගේ ව්‍යාජ තත්ත්වය ප්‍රදර්ශනය කිරීමේ අපේක්ෂාවෙනි. නිදසුනක් ලෙස දියමන්ති, මිල අධික වාහන ඉල්ලුම් කරන්නේ ප්‍රදර්ශනාත්මක ප්‍රතිවිපාකය මත යි. මෙම නිසා මෙම භාණ්ඩය ඉල්ලුම් නීතියට පටහැණි අවස්ථාවකි.

2.2 : ඉල්ලුම් ප්‍රමාණය වෙනස් වීම හා ඉල්ලුම වෙනස් වීම අතර වෙනස සංසන්දනය කරයි.

- භාණ්ඩයක ඉල්ලුම් ප්‍රමාණය වෙනස් වීම හා ඉල්ලුම වෙනස් වීම අතර වෙනස සසඳයි.
- භාණ්ඩයක ඉල්ලුම් ප්‍රමාණය වෙනස් වීම හා ඉල්ලුම වෙනස් වීමට බලපාන සාධක වෙන් වෙන් වශයෙන් ඉදිරිපත් කරයි.
- භාණ්ඩයක ඉල්ලුම් ප්‍රමාණය වෙනස් වීම ඉල්ලුම් වකුයක් ඇසුරෙන් විග්‍රහ කරයි.
- භාණ්ඩයක ඉල්ලුම වෙනස් වීම ඉල්ලුම් වකුය ඇසුරින් විග්‍රහ කරයි.

භාණ්ඩයක ඉල්ලුම් ප්‍රමාණය වෙනස් වීම හා ඉල්ලුම වෙනස් වීම

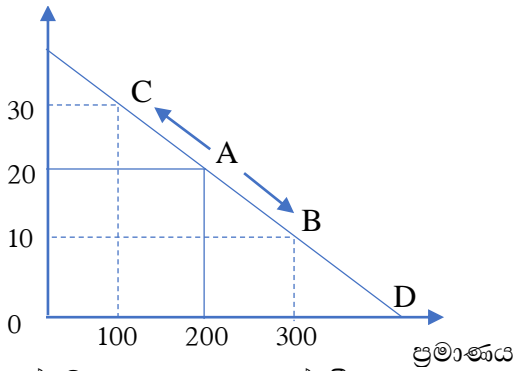
භාණ්ඩයක ඉල්ලුම් ප්‍රමාණය වෙනස් වීම	ඉල්ලුම වෙනස් වීම
<ul style="list-style-type: none"> ▪ සලකා බලන භාණ්ඩයේ මිල හැර අනෙකුත් සාධක නොවෙනස් ව තිබියදී සලකා බලන භාණ්ඩයේ මිල අඩු හෝ වැඩි වීමකට ප්‍රතිචාර ව එහි ඉල්ලුම් ප්‍රමාණය වැඩි හෝ අඩු වීම ඉල්ලුම් ප්‍රමාණය වෙනස් වීම ලෙස හඳුන්වයි. ▪ අනෙකුත් සාධක ස්ථාවර ව තිබියදී සලකා බලන භාණ්ඩයේ මිල වැඩි වුවහොත් එහි ඉල්ලුම් ප්‍රමාණය අඩු වන අතර එහි බලපෑම නිසා ඉල්ලුම් වකුය මත පිහිටි ලක්ෂ්‍යය ඉහළට ගමන් කරයි. ▪ මෙම සිදුවීම් ඉල්ලුම් සංකෝචනය ලෙස හඳුන්වයි. ▪ අනෙකුත් සාධක ස්ථාවරව තිබිය දී සලකා බලන භාණ්ඩයේ මිල අඩු වුවහොත් එහි ඉල්ලුම් ප්‍රමාණය වැඩි වන අතර එහි 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ සලකා බලන භාණ්ඩයේ මිල ස්ථාවර ව තිබියදී ඉල්ලුම කෙරෙහි බලපාන අනෙකුත් සාධකයක් වෙනස් වීම කරුණු කොටගෙන පැවති මිල යටතේ ම ඉල්ලුම ඉහළ යාම හෝ පහළ යාම හෝ ඉල්ලුම වෙනස් වීම ලෙස හඳුන්වයි. ▪ සලකා බලන භාණ්ඩයේ මිල ස්ථාවර ව තිබිය දී ඉල්ලුම කෙරෙහි බලපාන අනෙකුත් සාධකයක් වෙනස් වීම නිසා පැවති මිල යටතේ ම ඉල්ලුම ඉහළ ගොස් ඉල්ලුම් වකුය දකුණු පසට විතැන් වීම ඉල්ලුම වැඩි වීම ලෙස හඳුන්වයි. ▪ සලකා බලන භාණ්ඩයේ මිල ස්ථාවර ව තිබිය දී ඉල්ලුම කෙරෙහි බලපාන අනෙකුත් සාධකයක් වෙනස් වීම නිසා පැවති මිල

බලපෑම නිසා ඉල්ලුම් වක්‍රය මත පිහිටි ලක්ෂ්‍යය දිගේ පහළට ගමන් කරයි.

- මෙම සිදුවීම ඉල්ලුම් ප්‍රසාරණය ලෙස හඳුන්වයි.
- භාණ්ඩයක ඉල්ලුම් ප්‍රමාණය වෙනස් වීම

මිල (රු)

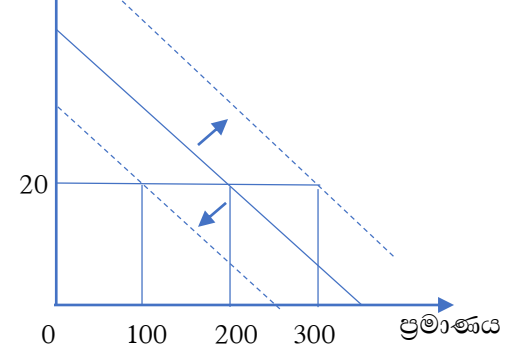

- ඉල්ලුම් ප්‍රමාණය වෙනස් වීම නිසා ඉල්ලුම් ලක්ෂ්‍යය ඉල්ලුම් වක්‍රය දිගේ ඉහළට හෝ පහළට ගමන් කරයි.

යටතේ ම ඉල්ලුම් පහළ ගොස් ඉල්ලුම් වක්‍රය වම් පසට විතැන් වීම ඉල්ලුම අඩු වීම ලෙස හඳුන්වයි.

- ඉල්ලුම වෙනස් වීම

මිල (රු)

- ඉල්ලුම වෙනස් වීම නිසා ඉල්ලුම් වක්‍රය වමට හෝ දකුණට හෝ විතැන් වේ.

ඉල්ලුම් වක්‍රය දකුණට විතැන් වීමට බලපාන හේතු

- ආදේශන භාණ්ඩවල මිල වැඩි වීම
- අනුපූරක භාණ්ඩවල මිල අඩු වීම
- පාරිභෝගික ආදායම වැඩි වීම
- පාරිභෝගික රුචිය වැඩි වීම
- අනාගතයේ දී මිල වැඩි වෙනැයි අපේක්ෂා කිරීම
- ගැනුම්කරුවන් සංඛ්‍යාව වැඩි වීම

ඉල්ලුම් වක්‍රය වමට විතැන් වීමට බලපාන හේතු

- ආදේශන භාණ්ඩවල මිල අඩු වීම
- අනුපූරක භාණ්ඩවල මිල වැඩි වීම
- පාරිභෝගික ආදායම අඩු වීම
- පාරිභෝගික රුචිය අඩු වීම
- අනාගතයේ දී මිල අඩු වෙනැයි අපේක්ෂා කිරීම
- ගැනුම්කරුවන් සංඛ්‍යාව අඩු වීම

2.3 :- ඉල්ලුම් නම්‍යතාව අර්ථ දැක්වීමේ මිල ඉල්ලුම් නම්‍යතාව විග්‍රහ කරයි.

- ඉල්ලුම් නම්‍යතාව අර්ථ දැක්වයි.
- ඉල්ලුම් නම්‍යතාවේ ප්‍රභේද නම් කරයි.
- මිල ඉල්ලුම් නම්‍යතාව අර්ථ දැක්වයි.
- ලක්ෂ්‍යය මිල ඉල්ලුම් නම්‍යතාව අර්ථ දැක්වීමේ එහි සූත්‍රය ඉදිරිපත් කරයි.
- සංඛ්‍යා දත්ත පදනම් කර ගනිමින් ලක්ෂ්‍යය මිල ඉල්ලුම් නම්‍යතාව ගණනය කරයි.
- වාප මිල ඉල්ලුම් නම්‍යතාව අර්ථ දැක්වයි.
- දී ඇති සංඛ්‍යා දත්ත පදනම් කරගෙන වාප මිල ඉල්ලුම් නම්‍යතාව ගණනය කරයි.
- මිල ඉල්ලුම් නම්‍යතා සංගුණකය පදනම් කර ගනිමින් නම්‍යතා ප්‍රභේද ඉදිරිපත් කරයි.
- මිල ඉල්ලුම් නම්‍යතාව සහ ඉල්ලුම් වක්‍රයේ බැඳුම අතර සම්බන්ධය විස්තර කරයි.
- ඉල්ලුම් සමීකරණය දී ඇතිවිට නිශ්චිත මිලකට අදාළ මිල ඉල්ලුම් නම්‍යතාව ගණනය කරයි.

ඉල්ලුම් නම්‍යතාව

- ඉල්ලුම කෙරෙහි බලපාන ප්‍රමාණාත්මක ව මැනිය හැකි ඕනෑම සාධකයක ප්‍රතිශතක වෙනසකට සාපේක්ෂ ව ඉල්ලුම් ප්‍රතිශතක වෙනස මැන දැක්වීම ඉල්ලුම් නම්‍යතාව වේ.
- ඉල්ලුම් නම්‍යතාවේ ප්‍රභේද තුන
  - මිල ඉල්ලුම් නම්‍යතාව
  - හරස් මිල ඉල්ලුම් නම්‍යතාව
  - ආදායම් ඉල්ලුම් නම්‍යතාව

මිල ඉල්ලුම් නම්‍යතාව

- මිලෙහි ප්‍රතිශත වෙනසකට සාපේක්ෂ ව ඉල්ලුම් ප්‍රමාණයේ ප්‍රතිශතක වෙනස් වීම මැන දැක්වීම මිල ඉල්ලුම් නම්‍යතාව ලෙස හඳුන්වයි.
  - පහත දැක්වෙන පරිදි මිල ඉල්ලුම් නම්‍යතාව ගණනය කළ හැකි ආකාර දෙකක් පවතී එනම්,
1. ලක්ෂ්‍යය මිල ඉල්ලුම් නම්‍යතාව
    - ඉල්ලුම කෙරෙහි බලපාන අනෙකුත් සාධක ස්ථාවර ව තිබිය දී, ඉල්ලුම් වක්‍රයේ කිසියම් ලක්ෂ්‍යයක මිලේ සුළු ප්‍රතිශතක වෙනසකට අනුව ඉල්ලුම් ප්‍රමාණයේ ප්‍රතිශතක වෙනස මැන දැක්වීම ලක්ෂ්‍යය මිල ඉල්ලුම් නම්‍යතාව ලෙස හඳුන්වයි.
    - ලක්ෂ්‍යය මිල ඉල්ලුම් නම්‍යතාව මැනීමට පහත සඳහන් සූත්‍රය යොදා ගැනේ.

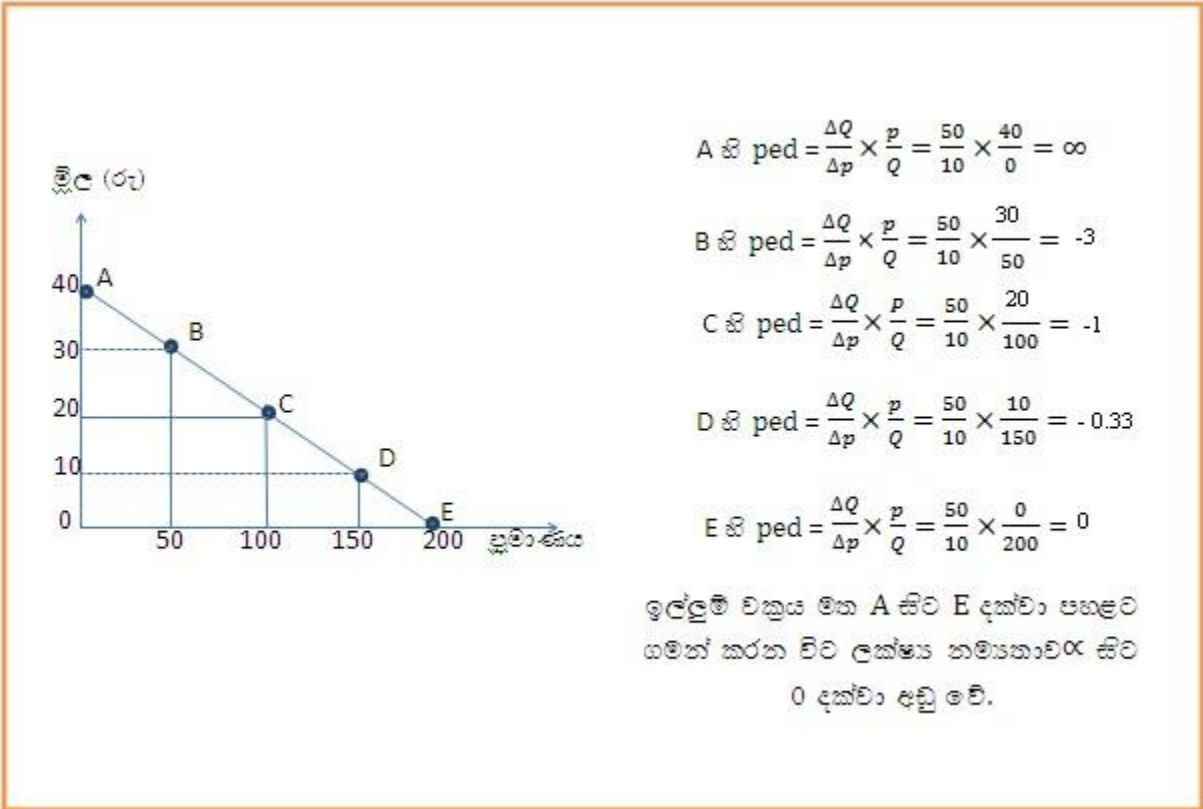
	ඉල්ලුම් ප්‍රමාණයේ ප්‍රතිශතක වෙනස
ලක්ෂ්‍යය මිල ඉල්ලුම් නම්‍යතාව =	-----
	මිලෙහි ප්‍රතිශතක වෙනස
	$\frac{\Delta Q}{Q} \times 100$
=	-----
	$\frac{\Delta P}{P} \times 100$

$$Ed = \frac{\frac{\Delta Q}{Q} \times 100}{\frac{\Delta P}{P} \times 100} = \frac{\Delta Q}{Q} \div \frac{\Delta P}{P} = \frac{\Delta Q}{Q} \times \frac{P}{\Delta P} = \frac{\Delta Q}{\Delta P} \times \frac{P}{Q}$$

$\frac{\Delta Q}{\Delta P}$ = ඉල්ලුම් වක්‍රයේ බෑවුමේ පරස්පරය වේ.

$\frac{\Delta P}{\Delta Q}$ = ඉල්ලුම් වක්‍රයේ අදාල ලක්ෂ්‍යයේ මිලත් ඉල්ලුම් ප්‍රමාණයන් අතර අනුපාතිකය වේ.

- ඉහළ සිට පහළට බෑවුම් වන සරල රේඛීය ඉල්ලුම් වක්‍රයක පහළට ගමන් කරන විට ලක්ෂ්‍යය මිල ඉල්ලුම් නම්‍යතාව අපරිමිතයේ (α) සිට 0 දක්වා විහිදී යයි.
- පහළට බෑවුම් වන සරල රේඛීය ඉල්ලුම් වක්‍රයක සෑම ලක්ෂ්‍යයකම බෑවුම් පරස්පරය ස්ථාවර වන බැවින් ලක්ෂ්‍යය මිල ඉල්ලුම් නම්‍යතාව (α) සිට 0 දක්වා වෙනස් වන්නේ ඒ ඒ ලක්ෂ්‍යයන්හි දී මිලත් ඉල්ලුම් ප්‍රමාණයන් අතර අනුපාතිකය පහළ යාම නිසා ය.

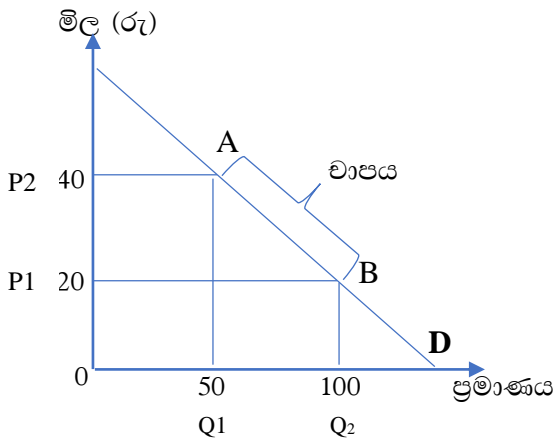
2. වාප මිල ඉල්ලුම් නම්‍යතාව

- ඉල්ලුම් වක්‍රයේ නිශ්චිත ලක්ෂ දෙකක් අතර ප්‍රදේශයේ මිලෙහි විශාල ප්‍රතිශතක වෙනසකට සාපේක්ෂ ව ඉල්ලුම් ප්‍රමාණයේ ප්‍රතිශතක වෙනස මැන දැක්වීම වාප මිල ඉල්ලුම් නම්‍යතාව වේ. එය ගණනය කරන සූත්‍රය පහත දැක්වේ.

$$AED = \frac{\Delta Q}{\Delta p} \times \frac{P_1+P_2/2}{Q_1+Q_2/2} = \frac{\Delta Q}{\Delta P} \times \frac{P_1+P_2}{Q_1+Q_2}$$

- AEd - වාප ඉල්ලුම් නම්‍යතාව
- ΔQ - ඉල්ලුම් ප්‍රමාණයේ වෙනස
- ΔP - මිලේ වෙනස
- $(P_1 + P_2)/2$ - මිලෙහි සාමාන්‍යය
- $(Q_1 + Q_2)/2$ - ඉල්ලුම් ප්‍රමාණයේ සාමාන්‍යය

- එක්තරා භාණ්ඩයක ඉල්ලුම් වක්‍රය පහත රූපයේ දැක්වේ.

$$\begin{aligned} \text{AB අතර AED} &= \frac{\Delta Q}{\Delta P} \times \frac{P_1 + P_2}{Q_1 + Q_2} \\ &= \frac{50}{20} \times \frac{20 + 40}{50 + 100} \\ &= \frac{50}{20} \times \frac{60}{150} \\ &= \frac{3}{3} \\ &= 1 \end{aligned}$$

ඉහත රූප සටහනේ A ලක්ෂයේත් B ලක්ෂයේත් A හා B අතර ඕනෑම ලක්ෂ්‍යයක් නම්‍යතාව 1 වේ.

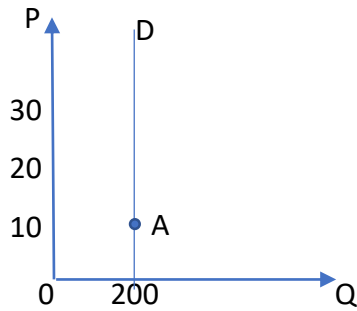
- මිල ඉල්ලුම් නම්‍යතා සංගුණකයේ වටිනාකම අනුව මිල ඉල්ලුම් නම්‍යතාවයේ ප්‍රභේද 5ක් හඳුනාගත හැකි ය.
  1. (PED = 0 නම්) පූර්ණ අනම්‍ය ඉල්ලුම
  2. (PED < 1 නම්) අනම්‍ය ඉල්ලුම
  3. (PED = 1 නම්) ඒකීය නම්‍ය ඉල්ලුම
  4. (PED > 1 නම්) නම්‍ය ඉල්ලුම
  5. (PED = α නම්) පූර්ණ නම්‍ය ඉල්ලුම

පූර්ණ අනම්‍ය ඉල්ලුම

- යම් භාණ්ඩයක මිල ප්‍රතිශතයකින් වෙනස් වුව ද එහි ඉල්ලුම් ප්‍රමාණය නොවෙනස් ව පවතිනම් එය පූර්ණ අනම්‍ය ඉල්ලුම වේ.

- නිදසුන් :-

මිල	ඉ.ප්‍රමාණය
10	200
20	200

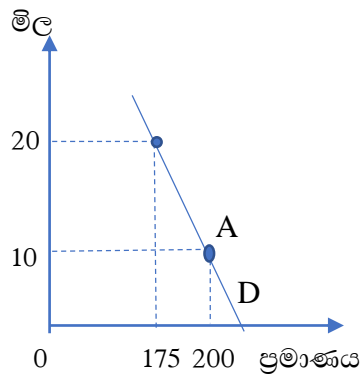
$$\begin{aligned}
 A \text{ හි } PED &= \frac{\Delta Q}{\Delta P} \times \frac{P}{Q} \\
 &= \frac{0}{10} \times \frac{10}{200} \\
 &= 0
 \end{aligned}$$

- පූර්ණ අනමය ඉල්ලුමේ දී ඉල්ලුම් වක්‍රය සිරස් අක්ෂයට සමාන්තරව පිහිටයි.
- ඉල්ලුම් වක්‍රයේ ඕනෑම ලක්ෂ්‍යයක නමුත්ම ශුන්‍ය වේ.

අනමය ඉල්ලුම

- යම් භාණ්ඩයක මිල වෙනස් වන ප්‍රතිඵලයට වඩා අඩු ප්‍රතිඵලයකින් එම භාණ්ඩයේ ඉල්ලුම් ප්‍රමාණය වෙනස් වේ නම් එය අනමය ඉල්ලුම වේ.
- අනමය ඉල්ලුමක දී ඉල්ලුම් වක්‍රයේ මැද ලක්ෂ්‍යයට පහළින් ඕනෑම ස්ථානයක නමුත්ම සංගුණකය 1ට අඩු අගයක් ගනී.

මිල	ඉ.ප්‍රමාණය
10	200
20	175

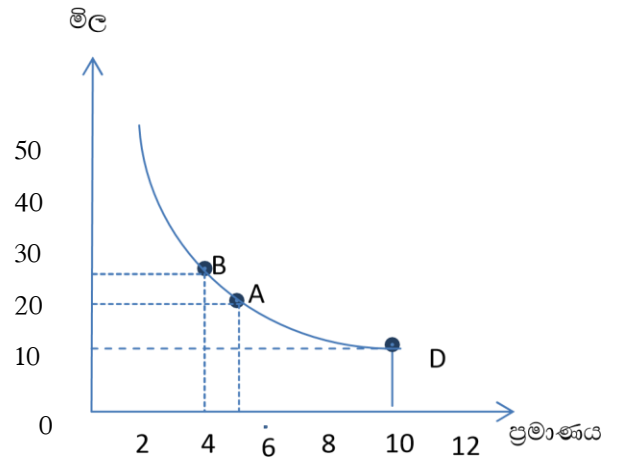
$$\begin{aligned}
 A \text{ හි } PED &= \frac{\Delta Q}{\Delta P} \times \frac{P}{Q} \\
 &= \frac{25}{10} \times \frac{10}{200} \\
 &= \underline{\underline{-0.12}}
 \end{aligned}$$

ඒකීය නමය ඉල්ලුම

- යම් භාණ්ඩයක මිල වෙනස් වන ප්‍රතිඵලයට සමාන ප්‍රතිඵලයකින් එම භාණ්ඩයේ ඉල්ලුම් ප්‍රමාණය වෙනස් වේ නම් එය ඒකීය නමය ඉල්ලුම වේ.

මිල	ඉල්ලුම් ප්‍රමාණය	පාරිභෝගික පැහැදීම
10	10	100
20	5	100
30	4	100

$$\begin{aligned}
 \text{AB අතර AED} &= \frac{\Delta Q}{\Delta P} \times \frac{P_1 + P_2}{Q_1 + Q_2} \\
 &= \frac{1}{5} \times \frac{20 + 25}{4 + 5} \\
 &= \frac{1}{5} \times \frac{20 + 25}{4 + 5} \\
 &= \frac{1}{5} \times \frac{45}{9} \\
 &= \underline{-1}
 \end{aligned}$$

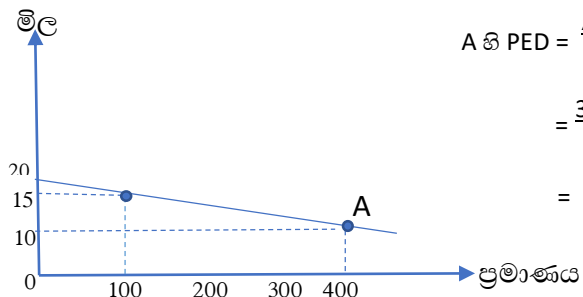

- ඒකීය නම්‍ය ඉල්ලුමේ දී ඉල්ලුම් වක්‍රය සාප්‍රකෝණාස්‍රාකාර බහුවලයක් වේ.
- ඉල්ලුම් වක්‍රය මත පිහිටි ඕනෑම ලක්ෂ්‍යයක නම්‍යතාව 1 වේ.
- ඉල්ලුම් වක්‍රය මත ඕනෑම ලක්ෂ්‍යයකට අදාළ මිල හා ඉල්ලුම් ප්‍රමාණයේ ගුණිතය වන පාරිභෝගික පැහැදීම නොවෙනස් ව පවතී.

නම්‍ය ඉල්ලුම

- යම් භාණ්ඩයක මිල වෙනස් වන ප්‍රතිඵලයට වඩා වැඩි ප්‍රතිඵලයකින් එම භාණ්ඩයේ ඉල්ලුම් ප්‍රමාණය වෙනස් වේ නම් එය නම්‍ය ඉල්ලුම වේ.

මිල	ප්‍රමාණය
10	400
15	100

$$\begin{aligned}
 \text{A හි PED} &= \frac{\Delta Q}{\Delta P} \times \frac{P}{Q} \\
 &= \frac{300}{5} \times \frac{10}{400} \\
 &= -1.5
 \end{aligned}$$

- නම්‍ය ඉල්ලුමේ දී ඉල්ලුම් වක්‍රයේ මැද ලක්ෂ්‍යයට ඉහළින් පිහිටි ඕනෑම ලක්ෂ්‍යයක නම්‍යතා සංගුණකය 1ට වැඩි අගයක් ගනී.

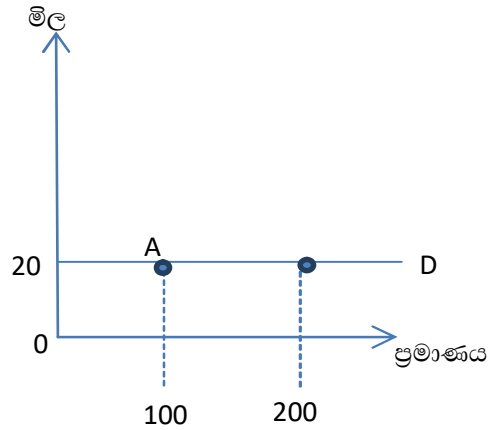
පූර්ණ නම්‍ය ඉල්ලුම

- යම් භාණ්ඩයක මිල ඉතා ම සුළු ප්‍රතිඵලයකින් වෙනස් වන විට ($\Delta P \rightarrow 0$) එම භාණ්ඩයේ ඉල්ලුම් ප්‍රමාණය ඉතාම විශාල ප්‍රතිඵලයකින් වෙනස් වේ නම් එය පූර්ණ නම්‍ය මිල ඉල්ලුම ලෙස හඳුන්වයි.

මිල ඉල්ලුම් ප්‍රමාණය

20 200
20 100

$$\begin{aligned} \text{A හි AED} &= \frac{\Delta Q}{\Delta P} \times \frac{P}{Q} \\ &= \frac{100}{0} \times \frac{20}{100} \\ &= \alpha \end{aligned}$$

- සලකා බලන භාණ්ඩයේ මිලේ නිරපේක්ෂ වෙනසක් එහි ඉල්ලුම් ප්‍රමාණයේ නිරපේක්ෂ වෙනසක් අතර අනුපාතිකය ඉල්ලුම් වක්‍රයේ බෑවුමේ පරස්පරය වේ. එය $b = \frac{\Delta Q}{\Delta P}$ ලෙස ගණනය කරයි.
- අනෙකුත් සාධක ස්ථාවර ව තිබිය දී, මිල ඉල්ලුම් නම්‍යතාව යනු සලකා බලන භාණ්ඩයේ මිලේ ප්‍රතිශතක වෙනස හා සලකා බලන භාණ්ඩයේ ඉල්ලුම් ප්‍රතිශතක වෙනස අතර අනුපාතය වේ.

$$\text{PED} = \frac{\Delta Q \%}{\Delta P \%}$$

- එය සලකා බලන භාණ්ඩයේ මිලේ නිරපේක්ෂ වෙනස හා ඉල්ලුම් වක්‍රයේ ප්‍රමාණයේ නිරපේක්ෂ වෙනස අතර අනුපාතිකය හෙවත් ඉල්ලුම් වක්‍රයේ බෑවුමේ පරස්පරයේ $\frac{\Delta Q}{\Delta P}$ සහ සලකා බලන භාණ්ඩයේ මිලේ ඉල්ලුම් ප්‍රමාණයන් අතර අනුපාතිකයෙන් $\left(\frac{P}{Q}\right)$ ගුණනය මගින් ගණනය කළ හැකි ය.

$$\begin{aligned} \text{Ped} &= \frac{\Delta Q}{\Delta P} \times \frac{P}{Q} \\ &= b \times \frac{P}{Q} \end{aligned}$$

- ඉල්ලුම් සමීකරණය දී ඇති විට නිශ්චිත මිලකට අදාළ මිල ඉල්ලුම් නම්‍යතාව ගණනය කළ හැකි ය. මේ සඳහා නිදසුන් පහත දැක වේ. $Q_d = 300 - 5p$ යන ඉල්ලුම් සමීකරණය අනුව මිල රු10ට අදාළ ඉල්ලුම් නම්‍යතාව පහත පරිදි ගණනය කෙරේ.

$$\begin{aligned} \text{Ped} &= b \times \frac{P}{Q} \\ &= 5 \times \frac{10}{250} \\ &= -0.2 \end{aligned}$$

2.4 :- මිල ඉල්ලුම් නම්‍යතාව අනුව තාර්කික ව තීරණ ගන්නා අයුරු විමසයි.

- මිල ඉල්ලුම් නම්‍යතාව තීරණය කරන සාධක නම් කරයි.
- මිල ඉල්ලුම් නම්‍යතාව තීරණය කරන සාධක මිල ඉල්ලුම් නම්‍යතාව කෙරෙහි බලපාන ආකාරය විග්‍රහ කරයි.
- මිල ඉල්ලුම් නම්‍යතාව ඇසුරෙන් පුරෝකථනය කරයි.
- මිල ඉල්ලුම් නම්‍යතාව දී ඇති විටෙක අදාළ භාණ්ඩයේ මිල වෙනස් වීම මත පාරිභෝගික පැහැදීම/ ව්‍යාපාරික අයභාරය වෙනස් වන ආකාරය නිශ්චය කරයි.
- මිල ඉල්ලුම් නම්‍යතාව ප්‍රායෝගික ව වැදගත් වන අවස්ථා අනාවරණය කරයි.

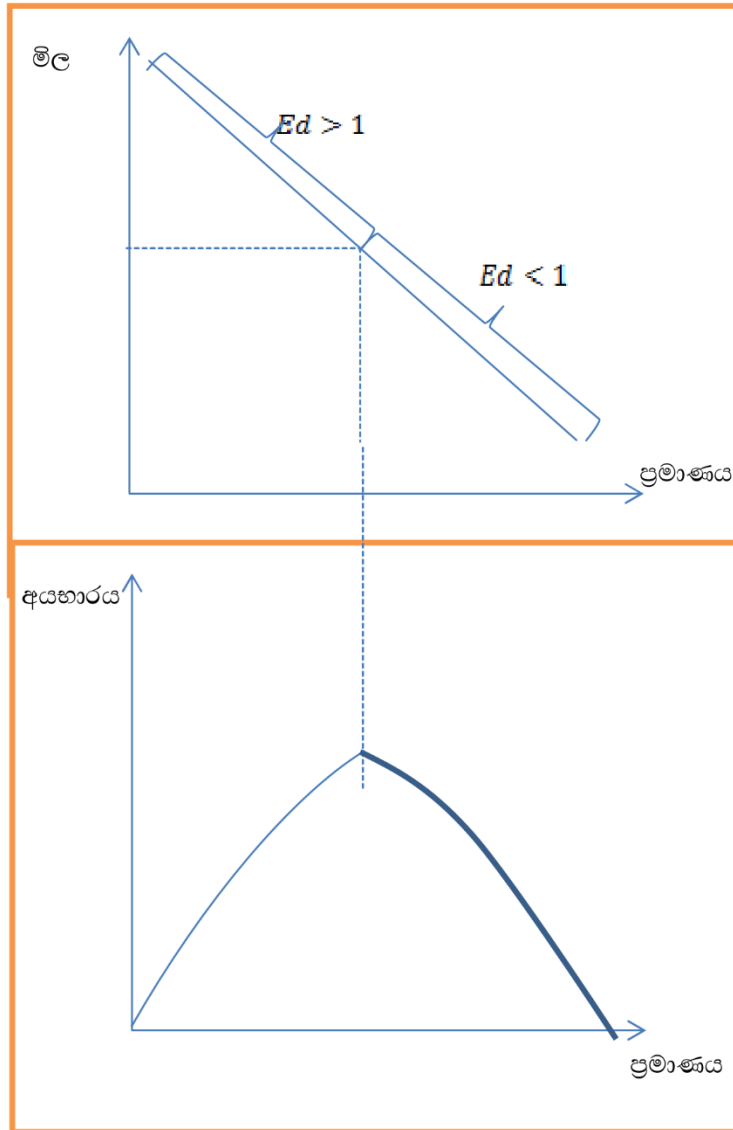
මිල ඉල්ලුම් නම්‍යතාව තීරණය කරන සාධක

- වෙළෙඳපොළේ භාණ්ඩයෙන් භාණ්ඩයට මිල ඉල්ලුම් නම්‍යතාව වෙනස් වේ. ඒ අනුව සමහර භාණ්ඩ සඳහා අනම්‍ය ඉල්ලුමක් ද ($Ed < 1$) සමහර භාණ්ඩවලට නම්‍ය ඉල්ලුමක් ද ($Ed > 1$) ඇති වේ. මෙසේ භාණ්ඩයකට ඇති ඉල්ලුම අනම්‍ය බව නම්‍ය බව තීරණය කරන සාධක මිල ඉල්ලුම් නම්‍යතා තීරක ලෙස හැඳින්වේ.

මිල ඉල්ලුම් නම්‍යතා තීරක

1. සලකා බලන භාණ්ඩයක සුබෝපභෝගී බව හෝ අත්‍යවශ්‍ය බව
  2. භාණ්ඩයකට ඇති ආදේශක සංඛ්‍යාව හා ඒවායේ සමීප බව
  3. පාරිභෝගික ආදායමෙන් භාණ්ඩය මිල දී ගැනීමට වැය කරන ප්‍රමාණය
  4. භාණ්ඩයක ඇති විකල්ප භාවිත සංඛ්‍යාව
  5. මිල වෙනස් වීම හේතුවෙන් එයට හැඩ ගැසීමට ගත වන කාලය
- මිල ඉල්ලුම් නම්‍යතාව දී ඇති විටෙක අදාළ භාණ්ඩයේ මිල වෙනස් වීම මත පාරිභෝගික පැහැදීම වෙනස් වන ආකාරය නිශ්චය කළ හැකි ය. මිල ඉල්ලුම් නම්‍යතාව හා පාරිභෝගික පැහැදීම/ ව්‍යාපාරික අයභාරය අතර සම්බන්ධතාවක් පවතී. එය ප්‍රස්තාර සටහනකින් පහත පරිදි දැක්විය හැකි ය.

- ඉහත ප්‍රස්තාරයට අනුව නමය ඉල්ලුම් ප්‍රදේශයේ දී මිල පහළ යන විට ව්‍යාපාරික අයහාරය ඉහළ යයි. ඒකීය නමය ලක්ෂ්‍යයේ දී ව්‍යාපාරික අයහාරය උපරිම වෙයි. අනමය ඉල්ලුම් ප්‍රදේශයේ දී මිල පහළ යන විට ව්‍යාපාරික අයහාරය පහළ යයි.
- ඉල්ලුම් නමයතාව පාරිභෝගික මුළු පැහැදීම අතර පවතින සම්බන්ධතාව පහත වගුව ඇසුරෙන් ද පෙන්විය හැකි ය.

නමයතාව	නමයතා සංගුණකයේ අගය	මිල වෙනස් වීම	පාරිභෝගික පැහැදීම/ව්‍යාපාරික අයහාරය
සුර්ණ නමය (අපරිමිත)	$PED = \alpha$	ඉහළ යාම පහළ යාම	ශුන්‍ය වේ අපරිමිත වේ
නමය	$PED > 1$	ඉහළ යාම පහළ යාම	පහත වැටේ ඉහළ යයි
ඒකීය නමය	$PED = 1$	ඉහළ යාම පහළ යාම	වෙනස් නොවේ වෙනස් නොවේ

අනමය	PED < 1	ඉහළ යාම පහළ යාම	ඉහළ යාම පහළ යාම
පූර්ණ අනමය (ශුන්‍ය)	PED = 0	ඉහළ යාම පහළ යාම	ඉහළ යාම පහළ යාම

මිල ඉල්ලුම් නමයතාව ප්‍රායෝගික ව වැදගත් වන අවස්ථා නම්,

- පාරිභෝගිකයන්ට, නිෂ්පාදකයාට හා ආර්ථික ප්‍රතිපත්ති සම්පාදකයන්ට තීරණ ගැනීම සඳහා නමයතා සංකල්පය වැදගත් වේ.
- භාණ්ඩයක මිල වැඩි / අඩු වන විට පාරිභෝගික පැහැදීම / නිෂ්පාදන අයහාරයට කෙරෙන බලපෑම ප්‍රරෝකතනය කළ හැකි වීම.
- ආදායම උපරිම කෙරෙන අවස්ථාවක සහ නිමැවුම සඳහා තීරණය කළ හැකි වීම
- ව්‍යාපාර ආයතනයකට ඇති ඒකාධිකාරී ශක්තිය නිශ්චය කළ හැකි වීම
- ආර්ථික ප්‍රතිපත්ති සම්පාදනය සඳහා භාවිත කළ හැකි වීම
- වක්‍ර බදු පැනවීමේ දී අදාළ භාණ්ඩ තෝරා ගැනීම

2.5 :- හරස් මිල ඉල්ලුම් නමයතාව අනුව තාර්කික ව තීරණ ගන්නා අයුරු විමසයි

- හරස් මිල ඉල්ලුම් නමයතාව අර්ථ දැක්වයි.
- සංඛ්‍යා දත්ත භාවිත කරමින් හරස් මිල ඉල්ලුම් නමයතාව ගණනය කරයි.
- හරස් මිල ඉල්ලුම් නමයතා සංගුණකය පදනම් කරගනිමින් ආදේශන භාණ්ඩ යුගල හා අනුපූරක භාණ්ඩ යුගල වෙන් කර දැක්වයි.
- හරස් මිල ඉල්ලුම් නමයතා සංගුණකය ප්‍රායෝගික ව වැදගත් වන ආකාරය පෙන්වා දෙයි.

හරස් මිල ඉල්ලුම් නමයතාව

- වෙළෙඳපොළේ හුවමාරු වන එක් භාණ්ඩයක මිල වෙනස් වීම තවත් භාණ්ඩයක ඉල්ලුම වෙනස් වීමට බලපායි.
- ඉල්ලුම කෙරෙහි බලපාන අනෙකුත් සාධක ස්ථාවර ව තිබිය දී සම්බන්ධිත භාණ්ඩයක මිලේ ප්‍රතිශතක වෙනසට සාපේක්ෂ ව සලකා බලන භාණ්ඩයේ ඉල්ලුමේ ප්‍රතිශතක වෙනස මැන දැක්වීම හරස් මිල ඉල්ලුම් නමයතාව ලෙස හැඳින්වේ.
- පහත සඳහන් සූත්‍ර යොදා ගනිමින් හරස් මිල ඉල්ලුම් නමයතාව ගණනය කළ හැකි ය.

$$E_{xy} = \frac{\Delta Q_x}{\Delta P_y} \times \frac{P_y}{Q_x}$$

E_{xy} = හරස් මිල ඉල්ලුම් නමයතාව
 ΔQ_x = සලකා බලන භාණ්ඩයේ ඉල්ලුමේ වෙනස
 ΔP_y = සම්බන්ධිත භාණ්ඩයේ මිලේ වෙනස
 P_y = සම්බන්ධිත භාණ්ඩයට කලින් පැවැති මිල

Q_x = සලකා බලන භාණ්ඩයට කලින් පැවති ඉල්ලුම

- හරස් මිල ඉල්ලුම් නම්‍යතා සංගුණකය ධන අගයක් ගනු ලබන්නේ සම්බන්ධිත භාණ්ඩවල මිල හා සලකා බලන භාණ්ඩයේ ඉල්ලුම අතර අනුලෝම සම්බන්ධයක් පවතින භාණ්ඩවල ය. එසේ හරස් මිල ඉල්ලුම් නම්‍යතා සංගුණකය ධන අගයක් ගනු ලබන්නේ ආදේශන භාණ්ඩවල ය.
- හරස් මිල ඉල්ලුම් නම්‍යතා සංගුණකය සෘණ අගයක් ගනු ලබන්නේ සම්බන්ධිත භාණ්ඩවල මිල හා සලකා බලන භාණ්ඩයේ ඉල්ලුම අතර ප්‍රතිලෝම සම්බන්ධයක් පවතින භාණ්ඩවල ය. එසේ හරස් මිල ඉල්ලුම් නම්‍යතා සංගුණකය සෘණ අගයක් ගන්නේ අනුපූරක භාණ්ඩවල ය.

හරස් මිල ඉල්ලුම් නම්‍යතා සංගුණකයේ ප්‍රායෝගිකව වැදගත් වන ආකාරය

- භාණ්ඩ වර්ග අතර පවතින අන්තර් සම්බන්ධතාව විග්‍රහ කිරීමට
- භාණ්ඩ සඳහා වෙළෙඳපොළේ තරගකාරීත්වය තීරණය කිරීමට
- භාණ්ඩවල හා සේවාවල සාපේක්ෂ ඉල්ලුම වෙනස් වීම් පුරෝකථනය කිරීමට

2.6 :- ආදායම් ඉල්ලුම් නම්‍යතාව අනුව තාර්කික ව තීරණ ගන්නා අයුරු විමසයි.

- ආදායම් ඉල්ලුම් නම්‍යතාව අර්ථ දැක්වයි.
- සංඛ්‍යා දත්ත භාවිත කරමින් ආදායම් ඉල්ලුම් නම්‍යතා සංගුණකය ගණනය කරයි.
- ආදායම් ඉල්ලුම් නම්‍යතා සංගුණකය පදනම් කරගනිමින් භාණ්ඩ වර්ග කරයි.
- ආදායම් ඉල්ලුම් නම්‍යතාවයේ වැදගත්කම පෙන්වා දෙයි.

ආදායම් ඉල්ලුම් නම්‍යතාව

- පාරිභෝගික ආදායම වෙනස් වන විට එක් එක් භාණ්ඩ වර්ග සඳහා පවතින ඉල්ලුම වෙනස් වන ආකාරය එකිනෙකට වෙනස් ස්වරූපයක් ගනී.
- ඉල්ලුම කෙරෙහි බලපාන අනෙකුත් සාධක ස්ථාවර ව තිබිය දී , පාරිභෝගික ආදායම් ප්‍රතිශත වෙනසකට සාපේක්ෂ ව සලකා බලන භාණ්ඩයේ ඉල්ලුම් ප්‍රතිශතක වෙනස මැන දැක්වීම ආදායම් ඉල්ලුම් නම්‍යතාව වේ.
- පහත සඳහන් සූත්‍රය යොදා ගෙන ආදායම් ඉල්ලුම් නම්‍යතාව මැනිය හැකි ය.

$$YED = \frac{\text{සලකා බලන භාණ්ඩයේ ඉල්ලුම් ප්‍රතිශතක වෙනස}}{\text{ආදායමේ ප්‍රතිශතක වෙනස}}$$

$$YED = \frac{\Delta Q}{\Delta Y} \times \frac{Y}{Q}$$

Yed = ආදායම් ඉල්ලුම් නම්‍යතාව

ΔQ = ඉල්ලුම් වෙනස

ΔP = ආදායමේ වෙනස

Y = පළමු ව දී ඇති ආදායම

Q = පළමු ආදායම යටතේ පැවති ඉල්ලුම

- ආදායම් ඉල්ලුම් නම්‍යතා සංගුණකය ධන අගයක් ගනු ලබන්නේ ආදායමේ වෙනස හා සලකා බලන භාණ්ඩයේ ඉල්ලුමේ වෙනස අතර අනුලෝම සම්බන්ධයක් පවතින භාණ්ඩවල ය. එහි ධන සම්බන්ධතාවක් පවතින්නේ සාමාන්‍ය භාණ්ඩවල ය.
- ආදායම් ඉල්ලුම් නම්‍යතා සංගුණකය ධන එකට වැඩි අගයක් ගනු ලබන්නේ ආදායම් ප්‍රතිශතක වෙනසට වඩා වැඩි ප්‍රතිශතයකින් සලකා බලන භාණ්ඩයේ ඉල්ලුම වැඩි වන විට දී ය. ආදායම් ඉල්ලුම් නම්‍යතා ධන අගය එකට වැඩි අගයක් ගන්නේ සුඛෝපභෝගී භාණ්ඩවල ය.
- ආදායම් ඉල්ලුම් නම්‍යතා සංගුණකය ධන එකට අඩු අගයක් ගනු ලබන්නේ ආදායමේ ප්‍රතිශතක වෙනසට වඩා අඩු ප්‍රතිශතයකින් සලකා බලන භාණ්ඩයේ ඉල්ලුම වැඩි වන විට දී ය. ආදායම් ඉල්ලුම් නම්‍යතාව ධන අගය එකට අඩු වන්නේ අත්‍යවශ්‍ය භාණ්ඩවල ය.
- ආදායම් ඉල්ලුම් නම්‍යතා සංගුණකය සෘණ අගයක් ගනු ලබන්නේ ආදායමේ වෙනස හා සලකා බලන භාණ්ඩයේ ඉල්ලුමේ වෙනස අතර ප්‍රතිලෝම සම්බන්ධතාවක් පවතින විට දී ය. ආදායම් ඉල්ලුම් නම්‍යතා සංගුණකය සෘණ අගයක් ගන්නේ බාල භාණ්ඩවල ය.

ආර්ථික විග්‍රහයන් සඳහා ආදායම් ඉල්ලුම් නම්‍යතාව යොදාගත හැකි ආකාරය

- අත්‍යවශ්‍ය භාණ්ඩ, සුඛෝපභෝගී භාණ්ඩ හා බාල භාණ්ඩ යනුවෙන් වර්ග කිරීමට
- ආදායම් වෙනස් වීම මත වෙළෙඳපොළේ භාණ්ඩවලට ඇති ඉල්ලුම වෙනස් වන ආකාරය පුරෝකථනය කිරීමට

2.7 :- සැපයුම් තීරක ඇසුරින් සැපයුම් න්‍යාය හා සැපයුම් නීතිය විග්‍රහ කරයි.

- සැපයුම අර්ථ දැක්වයි.
- ආයතනයේ සැපයුම හා වෙළෙඳපොළ සැපයුම අතර වෙනස පැහැදිලි කරයි.
- සැපයුමට බලපාන සාධක නම් කරයි
- සැපයුම හා සැපයුමට බලපාන සාධක අතර සම්බන්ධතාවය සැපයුම් ශ්‍රිතයන් ඇසුරින් ඉදිරිපත් කරයි.
- සැපයුම් නීතිය නිර්වචනය කරයි.
- සැපයුම් ලේඛනයක්, සැපයුම් චක්‍රයක් හා සැපයුම් සමීකරණය මගින් සැපයුම් නීතිය ඉදිරිපත් කරයි.
- සැපයුම් නීතියට හේතුව ලෙස වැඩි වන ආවස්ථික පිරිවැය නීතිය විග්‍රහ කරයි.

සැපයුම

- ආර්ථික විද්‍යාවේ දී සැපයුම යනුවෙන් අදහස් කරන්නේ යම් නිශ්චිත කාලපරිච්ඡේදයක් තුළ කිසියම් භාණ්ඩයක් සඳහා වෙළෙඳපොළේ පැවතිය හැකි විකල්ප මිලයන් හි දී නිෂ්පාදකයන් විසින් සැපයීමට කැමති, සැපයීමට හැකියාව ඇති සහ සපයනු ලබන විවිධ ප්‍රමාණ ය.
- සැපයුම පහත දැක්වෙන පරිදි වර්ග කළ හැකි ය.
  - ආයතනයක සැපයුම
  - වෙළෙඳපොළ සැපයුම

ආයතනයක සැපයුම

- සම්පත් භාවිත කරමින් භාණ්ඩ හා සේවා නිෂ්පාදනය කර විකිණීමට ඉදිරිපත් කරන ආර්ථික ඒකකයක් ආයතනයක් නම් වේ.

නිදසුන්:- විකිණීම සඳහා වී වගා කරන ගොවියෙකි.

- එවැනි ආයතනයක් නිශ්චිත කාලයක් තුළ විවිධ මිල ගණන් යටතේ සැපයීමට කැමති ප්‍රමාණ ආයතනික සැපයුම වේ.

නිදසුන් :- ඉහත සඳහන් ගොවියා විවිධ මිල ගණන් යටතේ වෙළෙඳපොළට අලෙවි කරන වී කිලෝ ග්‍රෑම් ප්‍රමාණ

ආයතනයක සැපයුම තීරණය වීම කෙරෙහි බලපාන සාධක

- සලකා බලන භාණ්ඩයේ මිල (P)
- යෙදවුම් මිල (C)
- තාක්ෂණය (T)
- සම්බන්ධිත භාණ්ඩවල මිල ගණන් (Pn)
- නිෂ්පාදකයන්ගේ අපේක්ෂා (Ex)
- රජයේ ප්‍රතිපත්ති (G)
- වෙනත් සාධක (O)

ආයතනික සැපයුම් ශ්‍රිතය

- කිසියම් භාණ්ඩයක් සඳහා ආයතනික සැපයුම හා එය තීරණය කරන සාධක අතර සම්බන්ධය දක්වන සමීකරණය ආයතනික සැපයුම් ශ්‍රිතය වේ. එය පහත පරිදි ඉදිරිපත් කළ හැකි ය.

$$Q_s = f(P, C, T, P_n, Ex, G, O)$$

වෙළෙඳපොළ සැපයුම

- යම් භාණ්ඩයක් හෝ සේවාවක් හෝ නිෂ්පාදනය කරන සියලු ආයතනයන්හි එකතුව වෙළෙඳපොළ නම් වේ. **නිදසුන් :- විකිණීම සඳහා වී වගා කරන සියලු ම ගොවීන්ගේ එකතුව**
- එම ආයතන සියල්ල ම නිශ්චිත කාලයක් තුළ අලෙවි කරන ඒකක ප්‍රමාණයන්ගේ එකතුව වෙළෙඳපොළ සැපයුමයි. **නිදසුන් :- සියලු ම වී ගොවීන් විවිධ මිල ගණන් යටතේ අලෙවි කරන වී කිලෝ ග්‍රෑම් ප්‍රමාණය**

වෙළෙඳපොළ සැපයුම තීරණය කරන සාධක

- සලකා බලන භාණ්ඩයේ මිල (P)
- යෙදවුම් මිල (C)
- තාක්ෂණය (T)
- සම්බන්ධිත භාණ්ඩ වල මිල ගණන් (Pn)
- නිෂ්පාදකයන්ගේ අපේක්ෂා (Ex)
- වෙළෙඳපොළේ සිටින නිෂ්පාදකයින්ගේ සංඛ්‍යාව (N)

- රජයේ ප්‍රතිපත්ති (G)
  - වෙනත් සාධක (O)
- ආයතනික සැපයුම තීරණය කරන සාධක වලට අමතර ව වෙළෙඳපොළේ සිටින නිෂ්පාදකයන්ගේ සංඛ්‍යාව වෙළෙඳපොළ සැපයුම තීරණය කරන සාධකවලට එකතු වේ.

වෙළෙඳපොළ සැපයුම ශ්‍රිතය

- කිසියම් භාණ්ඩයක් සඳහා වෙළෙඳපොළ සැපයුම හා එය තීරණය කරන සාධක අතර සම්බන්ධය දක්වන සමීකරණය වෙළෙඳපොළ සැපයුම ශ්‍රිතය වේ. එය පහත පරිදි ඉදිරිපත් කළ හැකිය.

$$Q_s = f(P, C, T, P_n, Ex, N, G, O)$$

සැපයුම් න්‍යාය

- සැපයුම තීරණය කරන ඕනෑම සාධකයක් වෙනස් වීම ට අනුකූල ව සලකා බලන භාණ්ඩයේ සැපයුම වෙනස් වන ආකාරය විග්‍රහ කොට දැක්වීම සැපයුම් න්‍යායයි.

සැපයුම් නීතිය

- සැපයුම් නීතිය යනු යම් නිශ්චිත අවස්ථාවක දී සැපයුම කෙරෙහි බලපාන අනෙකුත් සාධක නොවෙනස් ව තිබිය දී සලකා බලන භාණ්ඩයේ මිල හා සැපයුම් ප්‍රමාණය අතර පවතින අනුලෝම සම්බන්ධතාවයි.
- සැපයුම් නීතිය ඉදිරිපත් කළ හැකි ක්‍රම
  - සැපයුම් ලේඛනයක් මගින්
  - සැපයුම් වක්‍රයක් මගින්
  - සැපයුම් සමීකරණයක් මගින්

සැපයුම් ලේඛනය

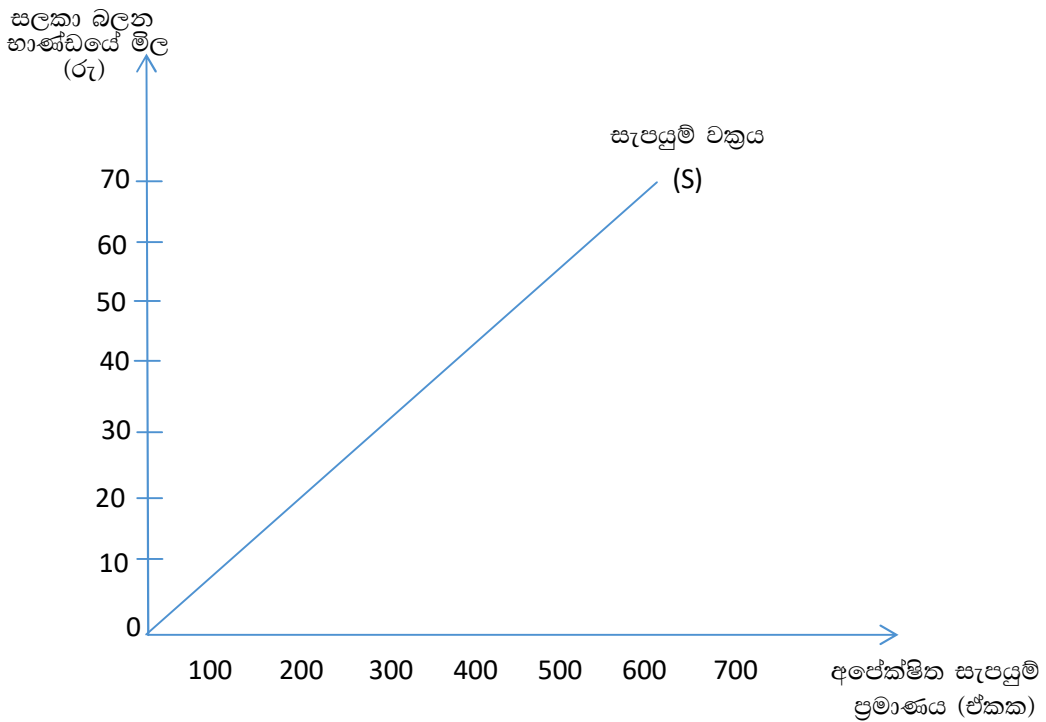
- සැපයුම් ලේඛනය යනු නිශ්චිත අවස්ථාවක දී සැපයුමට බලපාන අනෙකුත් සාධක ස්ථාවර ව තිබියදී සලකා බලන භාණ්ඩයට පැවතිය හැකි විවිධ මිල ගණන් යටතේ සැපයීමට අපේක්ෂා කරන විවිධ ප්‍රමාණයන් දක්වන සංඛ්‍යා සටහන යි.
- එය පහත පරිදි ඉදිරිපත් කළ හැකි ය.

සලකා බලන භාණ්ඩයේ මිල (රු)	සලකා බලන භාණ්ඩයේ සැපයුම් ප්‍රමාණය (ඒකක)
0	0
10	100
20	200
30	300
40	400

50	500
60	600
70	700

සැපයුම් වක්‍රය

- දෙන ලද නිශ්චිත අවස්ථාවක දී සැපයුමට බලපාන අනිකුත් සාධක නොවෙනස් ව තිබිය දී සලකා බලන භාණ්ඩයට පවතින විවිධ වූ මිල ගණන් යටතේ සැපයීමට අපේක්ෂා කරන ප්‍රමාණයන් සම්බන්ධ කොට අදිනු ලබන රේඛාව සැපයුම් වක්‍රය යි. එය පහත පරිදි ඉදිරිපත් කළ හැකි ය.

සැපයුම් සමීකරණය

- දෙන ලද නිශ්චිත අවස්ථාවක දී සැපයුම කෙරෙහි බලපාන අනිකුත් සාධක නොවෙනස් ව තිබිය දී සලකා බලන භාණ්ඩයේ මිල හා සැපයුම් ප්‍රමාණය අතර පවතින අනුලෝම සම්බන්ධතාව විජිය ප්‍රකාශනයක් මගින් දැක්වීම සැපයුම් සමීකරණය යි.

$$Q_s = a + bp$$

Q_s = සැපයුම් ප්‍රමාණය (පරායත්ත විචල්‍ය)

a = සැපයුම් වක්‍රයේ තිරස් අන්ත:බන්ධය (මිල 0 දී සැපයුම් ප්‍රමාණය)

b = මිල සංගුණකය(මිල එක් ඒකකයකින් වෙනස් වූ විට සැපයුම් ප්‍රමාණය කොතරම් වෙනස් වනවාද යන්න) = $\frac{\Delta Q_s}{\Delta p}$

p = සලකා බලන භාණ්ඩයේ මිල (ස්වායත්ත විචල්‍ය)

නිදසුන් :- ඉහත සැපයුම් වක්‍රයට අදාළ සැපයුම් සමීකරණය මෙසේ ගොඩනැගිය හැකි ය.

$$Q_s = 0 + 10P$$

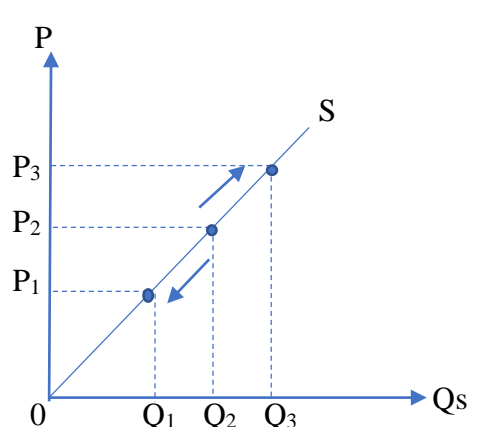
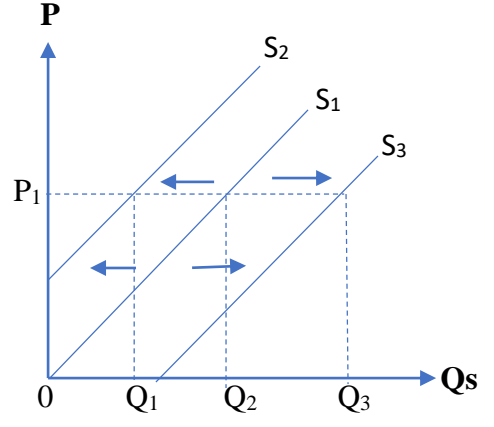
වැඩි වන ආන්තික පිරිවැය නීතිය

- සැපයුම් නීතියට වැඩි වන ආන්තික පිරිවැය නීතිය බලපායි.
- කිසියම් භාණ්ඩයක් වැඩියෙන් නිෂ්පාදනය කරන විට එහි ආවස්ථික පිරිවැය ද ඉහළ යන බව වැඩි වන ආන්තික පිරිවැය නීතියෙන් කියවේ. නිමැවුම වැඩි වන විට ආන්තික පිරිවැය ද ඉහළ නගින බැවින් සයි නිෂ්පාදනය වැඩි කිරීමට නිෂ්පාදකයන් පෙලඹෙනුයේ වැඩිවන ආන්තික පිරිවැය පියවා ගැනීමට හැකි වන පරිදි භාණ්ඩයේ මිල ඉහළ නගිනවා නම් පමණි.

2.8 :- සැපයුම් ප්‍රමාණයේ වෙනස් වීම හා සැපයුම වෙනස් වීම අතර වෙනස සසඳයි.

- භාණ්ඩයක සැපයුම් ප්‍රමාණය වෙනස් වීම හා සැපයුම වෙනස් වීම කෙරෙහි බලපාන සාධක වෙන් වෙන් ව ඉදිරිපත් කරයි.
- භාණ්ඩයක මිල වෙනස් වන විට සැපයුම් ප්‍රමාණය වෙනස් වන ආකාරය සැපයුම් වක්‍රයක් ඇසුරෙන් විග්‍රහ කරයි.
- භාණ්ඩයක මිල ස්ථාවර ව පවතින විට අනෙකුත් සාධක වෙනස් වීම අනුව සැපයුම වෙනස් වන ආකාරය සැපයුම් වක්‍ර ඇසුරෙන් විග්‍රහ කරයි.

භාණ්ඩයක සැපයුම් ප්‍රමාණය වෙනස් වීම හා සැපයුම වෙනස් වීම

භාණ්ඩයක සැපයුම් ප්‍රමාණය වෙනස් වීම	සැපයුම වෙනස් වීම
<ul style="list-style-type: none"> ▪ මිල හැර සැපයුම කෙරෙහි බලපාන අනෙකුත් සාධක ස්ථාවර ව තිබිය දී සලකා බලන භාණ්ඩයේ මිල වෙනස් වන විට එම භාණ්ඩයේ සැපයුම් ප්‍රමාණයේ ඇති වන වෙනස සැපයුම් ප්‍රමාණය වෙනස් වීම යි. ▪ සැපයුම් ප්‍රමාණය වෙනස් වීම <ul style="list-style-type: none"> ▪ සැපයුම කෙරෙහි බලපාන අනෙකුත් කරුණු ස්ථාවර ව තිබිය දී සලකා බලන භාණ්ඩයේ මිල වැඩි වන විට එම භාණ්ඩයේ සැපයුම් ප්‍රමාණය වැඩි වේ. එය සැපයුම් 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ සලකා බලන භාණ්ඩයේ මිල ස්ථාවර ව තිබිය දී සැපයුම තීරණය කරන අනෙකුත් සාධක වෙනස් වීම නිසා සැපයුම අඩු වීම හෝ වැඩි වීම හෝ සැපයුම වෙනස් වීම ලෙස හඳුන්වයි. ▪ සැපයුම වෙනස් වීම <ul style="list-style-type: none"> ▪ මිල ස්ථාවර ව තිබිය දී සැපයුම කෙරෙහි බලපාන අනෙකුත් සාධක වෙනස් වීම නිසා සැපයුම් ඊර්ධාව වමට ගමන් කිරීම (විනැන් වීම) සැපයුමේ අඩු වීමකි.

<p>වක්‍රය මත පිහිටි ලක්ෂ්‍යය එම වක්‍රය දිගේ තවත් ඉහළ ලක්ෂ්‍යයකට ගමන් කිරීමකි.</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ සැපයුම කෙරෙහි බලපාන අනෙකුත් කරුණු ස්ථාවර ව තිබියදී සලකන භාණ්ඩයේ මිල අඩු වන විට එම භාණ්ඩයේ සැපයුම් ප්‍රමාණය අඩු වේ. එහිදී සැපයුම් වක්‍රය ලක්ෂ්‍යයක සිට එම වක්‍රයේ දිගේ තවත් පහළ ලක්ෂ්‍යයකට ගමන් කරයි. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ මිල ස්ථාවර ව තිබිය දී සැපයුම කෙරෙහි බලපාන අනෙකුත් සාධක වෙනස් වීම නිසා සැපයුම් රේඛාව දකුණට ගමන් කිරීම (විතැන් වීම) සැපයුමේ වැඩි වීමකි. <p>සැපයුම් වක්‍රය දකුණට ගමන් කිරීමට බලපාන සාධක</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ සම්බන්ධිත භාණ්ඩ මිල අඩු වීම ▪ නිෂ්පාදනයට යොදාගන්නා යෙදවුම් මිල අඩු වීම ▪ තාක්ෂණික දියුණුව ▪ වෙළෙඳසැල් සිටින සැපයුම්කරුවන් ප්‍රමාණය වැඩි වීම. ▪ රජය නිෂ්පාදකයාගෙන් අය කරන බදු කපා හැරීම ▪ රජය නිෂ්පාදකයාට සහනාධාර ලබා දීම ▪ අනාගතයේ සලකන භාණ්ඩයේ මිල අඩු වෙතැයි නිෂ්පාදකයා අපේක්ෂා කිරීම <p>සැපයුම් රේඛාව වමට ගමන් කිරීමට බලපාන සාධක</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ සම්බන්ධිත භාණ්ඩ මිල වැඩි වීම ▪ නිෂ්පාදකයාට යොදාගන්නා යෙදවුම් මිල වැඩි වීම ▪ තාක්ෂණය යල් පැනීම ▪ වෙළෙඳපලේ සිටින සැපයුම්කරුවන් ප්‍රමාණය අඩු වීම ▪ රජය නිෂ්පාදකයාගෙන් අය කරන බදු වැඩි කිරීම ▪ රජය නිෂ්පාදකයාට ලබාදෙන සහනාධාර කපා හැරීම ▪ අනාගතයේ සලකන භාණ්ඩයේ මිල වෙතැයි නිෂ්පාදකයා අපේක්ෂා කිරීම
--	--

2.9 :- සැපයුම් මිල නම්‍යතාව ගණනය කරමින් එහි භාවිතයේ වැදගත්කම විග්‍රහ කරයි.

- සැපයුම් මිල නම්‍යතාව අර්ථ දැක්විය.
- සැපයුම් මිල නම්‍යතාව ගණනය කරන ආකාරය විස්තර කරයි.
- දෙන ලද දත්ත පදනම් කරගනිමින් සැපයුම් මිල නම්‍යතාව ගණනය කර පෙන්වයි.
- සැපයුම් මිල නම්‍යතා සංගුණකය පදනම් කර ගනිමින් සැපයුම් මිල නම්‍යතාවේ ප්‍රභේද පෙළ ගස්වයි.
- සැපයුම් මිල නම්‍යතාවේ තීරක විස්තර කරයි.
- සැපයුම් මිල නම්‍යතාවේ වැදගත්කම පැහැදිලි කරයි.

සැපයුම් මිල නම්‍යතාව

- සැපයුම කෙරෙහි බලපාන අනෙකුත් සාධක නොවෙනස් ව තිබිය දී සලකා බලන භාණ්ඩයේ මිල වෙනස් වීම කෙරෙහි සැපයුම් ප්‍රමාණය දක්වන සංවේදීතාව සැපයුම් මිල නම්‍යතාව යි.
- එනම් සලකා බලන භාණ්ඩයේ මිල යම් ප්‍රතිශතයකින් වෙනස් වන විට සැපයුම් ප්‍රමාණය කොපමණ ප්‍රතිශතයකින් වෙනස් වේ ද යන්න මැන දැක්වීම සැපයුම් මිල නම්‍යතාවයෙන් සිදු කරයි. සැපයුම් නම්‍යතාව ලෙසින් ව්‍යවහාර වන්නේ ද සැපයුම් මිල නම්‍යතාව ම ය.
- සැපයුම් මිල නම්‍යතාව පහත ආකාරයට ගණනය කළ හැකි ය.

$$\text{සැපයුම් මිල නම්‍යතාවය (PES)} = \frac{\text{සැපයුම් ප්‍රමාණයේ ප්‍රතිශතාත්මක වෙනස}}{\text{මිලෙහි ප්‍රතිශතාත්මක වෙනස}}$$

PES = සැපයුම් මිල නම්‍යතාව

QS = සැපයුම් ප්‍රමාණයේ වෙනස

P = මිලේ වෙනස

P = භාණ්ඩයේ මිල (මුල් මිල)

QS = භාණ්ඩයේ සැපයුම් ප්‍රමාණය (මුල් ප්‍රමාණය)

$$\begin{aligned} \text{සැපයුම් මිල නම්‍යතාව (ES)} &= \frac{\Delta QS\%}{\Delta P\%} \\ &= \frac{\frac{\Delta QS}{QS} \times 100}{\frac{\Delta P}{P} \times 100} \\ &= \frac{\Delta QS}{QS} \times \frac{P}{\Delta P} \\ \text{ES} &= \frac{\Delta QS}{\Delta P} \times \frac{P}{Q} \end{aligned}$$

නිදසුන් : කිසියම් භාණ්ඩයක මිල හා සැපයුම් ප්‍රමාණය පිළිබඳ තොරතුරු පහත දැක්වේ.

මිල (රු.)	සැපයුම් ප්‍රමාණය (ඒකක)
5	100
10	500

මිල රුපියල් 5 සිට 10 දක්වා වැඩි වන විට සැපයුම් නම්‍යතාව

$$\begin{aligned} \text{සැපයුම් නම්‍යතාවය} &= \frac{400}{5} \times \frac{5}{100} \\ &= \underline{4} \end{aligned}$$

- භාණ්ඩයේ මිල සැපයුම් ප්‍රමාණයක් අතර පවත්නා අනුලෝම සම්බන්ධය නිසා සැපයුම් නම්‍යතාව සංගුණකය ධන අගයක් ගනී. මෙසේ සිදු වන්නේ සැපයුම් වක්‍රය ධන බැවුමකින් යුක්ත නිසා ය.
- සැපයුම් වක්‍රයේ කිසියම් ලක්ෂ්‍යයක නම්‍යතාව ගණනය කළ විට එම ලක්ෂ්‍යය සැපයුම් නම්‍යතාවයි.
- ලක්ෂ්‍ය සැපයුම් නම්‍යතාව ගණනය කිරීම සඳහා ද යොදා ගනු ලබන්නේ ඉහත දැක්වූ සැපයුම් නම්‍යතා සූත්‍රය ම ය. එය පහත පරිදි දැක්විය හැකි ය.

$$\text{ලක්ෂ්‍ය සැපයුම් නම්‍යතාවය} = \frac{\Delta Q_s}{\Delta p} \times \frac{P}{Q}$$

- ලක්ෂ්‍ය සැපයුම් නම්‍යතාව න්‍යායාත්මක සංකල්පයකි.
- විශාල මිල වෙනස් වීමක නම්‍යතාව ගණනය කිරීම සඳහා ලක්ෂ්‍ය සැපයුම් නම්‍යතා සංකල්පය යෝග්‍ය නොවේ.
- ඊට හේතුව වන්නේ එක ම ප්‍රමාණයකින් මිල අඩු වීමක දී හෝ වැඩි වීමක දී හෝ විශාල වෙනස්කම් සහිත නම්‍යතා අගය දෙකක් ලැබීම යි.
- මෙය පහත නිදසුන් ඇසුරින් පැහැදිලි කළ හැකි ය.
- ඉහත සැලකිල්ලට ගත් නිදසුන අනුව මිල රුපියල් 5 -10 දක්වා රුපියල් පහකින් වැඩි වීමේ දී ලක්ෂ්‍ය සැපයුම් නම්‍යතාව 4ක් විය.
- එහෙත් මිල රුපියල් 10 සිට 5 දක්වා රුපියල් 5කින් අඩු වීමේ දී,

$$\begin{aligned} \text{සැපයුම් ලක්ෂ්‍ය නම්‍යතාව} &= \frac{400}{5} \times \frac{10}{500} \\ &= \underline{1.6} \end{aligned}$$

- මෙලෙස එක ම ප්‍රමාණයකින් මිල අඩු වීමේ දී හා වැඩි වීමේ දී විශාල වෙනස්කම් සහිත නම්‍යතා අගය දෙකක් ලැබීම ලක්ෂ්‍ය නම්‍යතාවෙහි දුර්වලතාවයකි.

- මේ නිසා විශාල මිල වෙනස්කම් හා සම්බන්ධ ව සැපයුම් නම්‍යතාව ගණනය කිරීම සඳහා වාප සැපයුම් නම්‍යතාව යොදා ගනී.

$$\text{වාප සැපයුම් නම්‍යතාව} = \frac{\Delta QS}{\Delta P} \times \frac{\frac{P_1 + P_2}{2}}{\frac{Q_1 + Q_2}{2}} = \frac{\Delta QS}{\Delta P} \times \frac{P_1 + P_2}{Q_1 + Q_2}$$

- වාප සැපයුම් නම්‍යතාව පහත ආකාරයට ගණනය කළ හැකි ය.

මෙම සූත්‍රයෙහි,

ΔQS = සැපයුම් ප්‍රමාණයේ වෙනස් වීම.

ΔP = මිලේ වෙනස් වීම්

$\frac{P_1 + P_2}{2}$ = සාමාන්‍ය මිල

$\frac{Q_1 + Q_2}{2}$ = සාමාන්‍ය සැපයුම් ප්‍රමාණය

නිදසුන -

- කිසියම් භාණ්ඩයක මිල හා සැපයුම් ප්‍රමාණය පිළිබඳ තොරතුරු පහත දැක්වේ.

මිල (රු)	සැපයුම් ප්‍රමාණය (ඒකක)
10	100
20	200

ඉහත තොරතුරු හා සම්බන්ධ වාප සැපයුම් නම්‍යතාව

$$\begin{aligned} \text{වාප සැපයුම් නම්‍යතාව} &= \frac{100}{10} \times \frac{\frac{10 + 20}{2}}{\frac{100 + 200}{2}} \\ &= \frac{100}{10} \times \frac{15}{150} \\ &= 1 \end{aligned}$$

- සැපයුම් මිල නම්‍යතාව හා සැපයුම් වක්‍රයේ බැවුම අතර සම්බන්ධතාවයක් පවතී.
- සැපයුම් නම්‍යතා සූත්‍රය භාවිත කරමින් සැපයුම් වක්‍රයේ ඕනෑම ලක්ෂ්‍යයක සැපයුම් නම්‍යතාව ගණනය කළ හැකි ය.

$$\text{සැපයුම් නම්‍යතාව} = \frac{\Delta Qs}{\Delta p} \times \frac{P}{Q}$$

මෙම සූත්‍රයෙහි,

$\Delta Q_S / \Delta P$ යනු සැපයුම් වක්‍රයේ බැවුමේ පරස්පරයයි.

[සැපයුම් ප්‍රමාණය සිරස් අක්‍ෂයෙහිත්, මිල තිරස් අක්‍ෂයෙහිත් ලකුණු කරන්නේ නම් $\Delta Q_S / \Delta P$ මඟින් ප්‍රකාශ කරනුයේ සැපයුම් වක්‍රයේ බැවුමයි. එහෙත් සැපයුම් වක්‍රයක් අඳිනු ලබන්නේ මිල සිරස් අක්‍ෂයෙහි හා සැපයුම් ප්‍රමාණය තිරස් අක්‍ෂයෙහි දක්වමින් නිසා සැපයුම් වක්‍රයේ බැවුම $\Delta P / \Delta Q_S$ ලෙස වේ.]

- සැපයුම් වක්‍රයේ බැවුම $\Delta P / \Delta Q_S$ ලෙසින් හා සැපයුම් නම්‍යතා සූත්‍රයෙහි මූල පදය ලෙසින් වන බැවුමේ පරස්පරයක් නිසා සැපයුම් නම්‍යතා සූත්‍රය,

$$\text{සැපයුම් නම්‍යතාවය} = \frac{1}{\text{බැවුම}} \times \frac{P}{Q_S}$$

ලෙස දැක්විය හැකි ය.

- මෙයින් ද අදහස් වන්නේ පෙර දැක් වූ සැපයුම් නම්‍යතා සූත්‍රය ම ය. එනම්,

$$\begin{aligned} \text{සැපයුම් නම්‍යතාව} &= \frac{1 \times P}{\frac{\Delta P}{\Delta Q_S} \cdot Q} \\ &= \frac{\Delta Q_S \times P}{\Delta P \cdot Q_S} \end{aligned}$$

- සැපයුම් මිල නම්‍යතාව සැපයුම් සමීකරණයක් ඇසුරෙන් ද ගණනය කළ හැකි ය. නිදසුන -

$Q_S = 100 + 4P$, සැපයුම් සමීකරණය ඇසුරෙන් රූපියල් 10 මිලේ දී සැපයුම් නම්‍යතාව පහත පරිදි ගණනය කළ හැකි ය.

$$\text{සැපයුම් නම්‍යතාව} = \frac{\Delta Q_S}{\Delta P} \times \frac{P}{Q}$$

සැපයුම් සමීකරණයෙහි +4 යනු මෙම සූත්‍රයේ මූල පදය යි. එනම් $\frac{\Delta Q_S}{\Delta P}$ හි අගය යි.

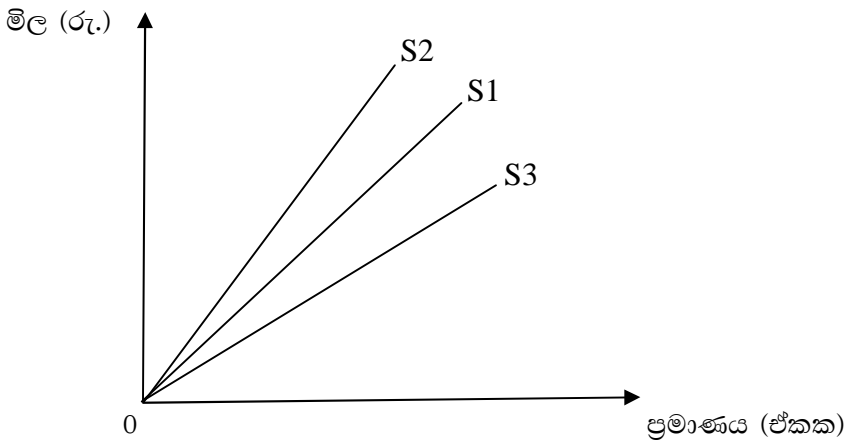
- මිල රු.10 දී සැපයුම් ප්‍රමාණය ඒකක 40 වේ.

$$\begin{aligned} \text{සැපයුම් නම්‍යතාවය} &= 4 \times \frac{10}{40} \\ &= 1 \end{aligned}$$

- සැපයුම් නම්‍යතා සංගුණකය සඳහා ලැබෙන අගය ශුන්‍යයේ (0) සිට අපරිමිත (α) දක්වා වෙනස් වේ.
- එම සංගුණකයෙහි අගය පදනම් කරගනිමින් සැපයුම් මිල නම්‍යතා ප්‍රභේද පහක් දැක්විය හැකිය.
  1. ඒකීය සැපයුම් නම්‍යතාව
  2. එකට අඩු සැපයුම් නම්‍යතාව(අනම්‍ය)
  3. එකට වැඩි සැපයුම් නම්‍යතාව(නම්‍ය)
  4. පූර්ණ නම්‍ය සැපයුම් නම්‍යතාව
  5. පූර්ණ අනම්‍ය සැපයුම් නම්‍යතාව

ඒකීය නම්‍ය සැපයුම

- සැපයුම් කෙරෙහි බලපාන අනෙකුත් සාධක නොවෙනස් ව තිබිය දී සලකා බලන භාණ්ඩයේ මිල වෙනස් වන ප්‍රතිඵලයෙන් ම සැපයුම් ප්‍රමාණය ද වෙනස් වේ නම් එය ඒකීය නම්‍ය සැපයුමයි.
- මෙහි දී සැපයුම් නම්‍යතා සංගුණකයෙහි අගය එක (1) වේ.
- මූල ලක්‍ෂ්‍යය හරහා ගමන් කරන සෑම සැපයුම් වක්‍රයක ම සැපයුම් නම්‍යතා සංගුණකයෙහි අගය එක වේ.
- ඊට හේතුව මූල ලක්‍ෂ්‍යයෙන් ආරම්භ වන සැපයුම් වක්‍රයක මිල සහ සැපයුම් ප්‍රමාණය අතර අනුපාතය සමාන වීම යි.
- පහත ප්‍රස්තාර සටහනෙහි දැක්වෙන්නේ ඒකීය සැපයුම් නම්‍යතාවක් සහිත සැපයුම් වක්‍ර ය. මිල (රු.)

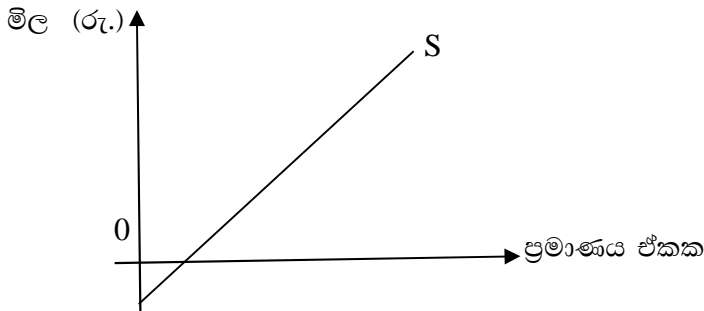

- ඉහත ප්‍රස්තාර සටහනෙහි දැක්වෙන S1, S2 සහ S3 සැපයුම් වක්‍රවල ($\Delta P / \Delta Qs$) අගය සෑම විට ම P / Qs වලට සමාන වේ. මේ නිසා නම්‍යතාව සෑම විට ම ඒකීය වේ.

අනමය සැපයුම

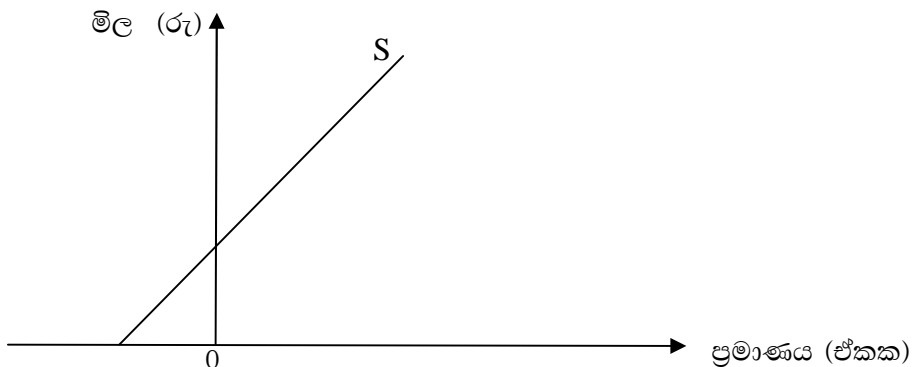
- අනෙකුත් සාධක ස්ථාවර ම තිබිය දී භාණ්ඩයක මිල වෙනස් වන ප්‍රතිඵලයට වඩා අඩු ප්‍රතිඵලයකින් සැපයුම් ප්‍රමාණය වෙනස් වන්නේ නම් එය එකට අඩු (අනමය සැපයුම් නමයතාව) සැපයුම් තත්ත්වයකි.
- එහි දී සැපයුම් නමයතා සංගුණකයෙහි අගය එකට අඩු (< 1) වේ. තිරස් අක්ෂය හරහා ගමන් කරන සෑම සරල රේඛීය සැපයුම් වක්‍රයක ම ඇත්තේ එකට අඩු සැපයුම් නමයතාවකි.
- පහත ප්‍රස්තාර සටහනේ දැක්වා ඇත්තේ එකට අඩු සැපයුම් නමයතාවකින් යුත් සැපයුම් වක්‍රය යි.

- ඉහත ප්‍රස්තාර සටහනෙහි දැක්වෙන තිරස් අක්ෂය හරහා ගමන් කරන S සැපයුම් වක්‍රයෙහි නමයතා සංගුණකයෙහි අගය එකට අඩු වේ.
- සැපයුම් වක්‍රය ඉහළට ගමන් කරන විට නමයතා සංගුණකයේ අගය එකට ආසන්න වන තෙක් ඉහළ යයි.
- ඊට හේතුව මිලක් සැපයුම් ප්‍රමාණයක් අතර අනුපාතය ඉහළ යෑම යි.

නමය සැපයුම

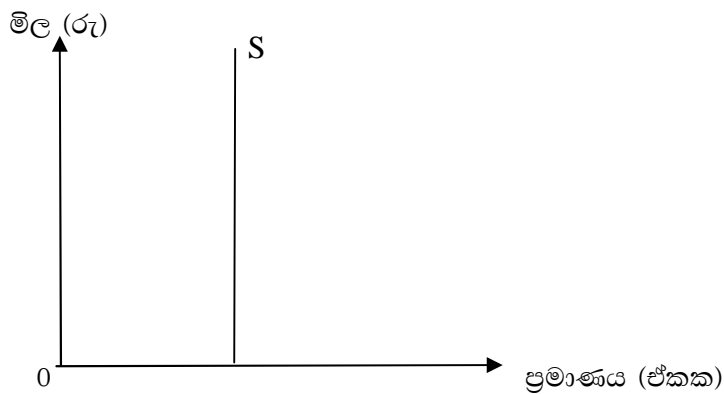
- අනෙකුත් සාධක නොවෙනස් ව තිබිය දී මිල වෙනස් වන ප්‍රතිඵලයට වඩා වැඩි ප්‍රතිඵලයකින් සැපයුම් ප්‍රමාණය වෙනස් වේ නම් එය එකට වැඩි සැපයුම් නමයතාව(නමය සැපයුම)යි.
- මෙහි දී සැපයුම් නමයතාව සඳහා ලැබෙන අගය එකට වැඩි (>1) වේ.
- සිරස් අක්ෂයට හරහා ගමන් කරන සෑම සැපයුම් වක්‍රයක ම ඇත්තේ එකට වැඩි සැපයුම් නමයතාවයි.
- පහත ප්‍රස්තාර සටහනෙහි දැක්වෙන්නේ සැපයුම් නමයතා සංගුණකය එකට වැඩි අගයකින් යුත් සැපයුම් වක්‍රයකි.

- ප්‍රස්තර සටහනෙහි දක්වෙන S සැපයුම් වක්‍රයෙහි නම්‍යතා අගය එකට වැඩි වේ.
- සැපයුම් වක්‍රය ඉහළට ගමන් කරන විට වක්‍රය දිගේ ඉහළට යත්ම එම එකට වැඩි අගය ක්‍රමයෙන් අඩු වී එකට සමීප වේ.
- ඊට හේතුව මිල සහ සැපයුම් ප්‍රමාණය අතර අනුපාතය පහළ යාම යි.

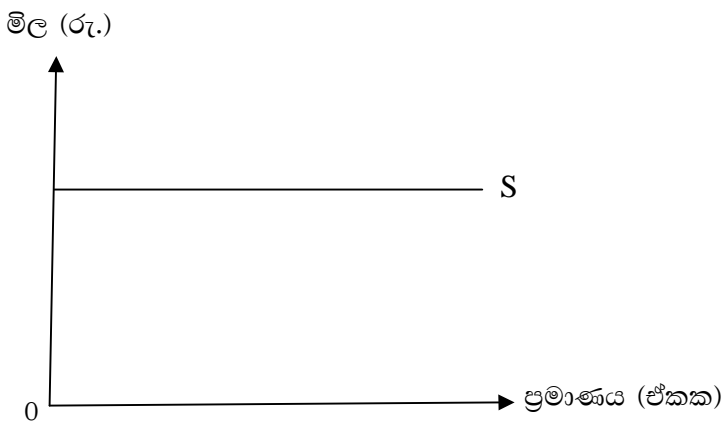
පූර්ණ අනම්‍ය සැපයුම

- අනෙකුත් සාධක ස්ථාවර ව තිබිය දී භාණ්ඩයේ මිලේ ඇති වන වෙනස් වීමකට ප්‍රතිචාර වශයෙන් භාණ්ඩයේ සැපයුම් ප්‍රමාණයෙහි කිසි දු වෙනසක් සිදු නොවේ නම් ඒ පූර්ණ අනම්‍ය සැපයුම් නම්‍යතාවයි.
- එහි දී සැපයුම් නම්‍යතා සංගුණකයෙහි අගය ශුන්‍ය (0) වේ.
- මෙහි දී සැපයුම් වක්‍රය සිරස් අක්‍ෂයට සමාන්තර සරල රේඛාවක් සේ පිහිටයි.

පූර්ණ නම්‍ය සැපයුම

- අනෙකුත් සාධක ස්ථාවර ව තිබිය දී භාණ්ඩයේ මිලෙහි ඇති වන ඉතා සුළු ප්‍රතිශතක වෙනස් වීමකට (ශුන්‍ය මිල මට්ටමේ වෙනසකට) ප්‍රතිචාර වශයෙන් සැපයුම් ප්‍රමාණය විශාල වශයෙන් වෙනස් වේ නම් ඒ පූර්ණ නම්‍ය සැපයුම් නම්‍යතාවයි.
- මෙහි දී සැපයුම් නම්‍යතා සංගුණකයෙහි අගය අපරිමිත වේ.
- සැපයුම් වක්‍රය තිරස් අක්‍ෂයට සමාන්තර සරල රේඛාවක් සේ පිහිටයි.

භාණ්ඩයක සැපයුම් මිල නම්‍යතාව තීරණය කරන සාධක

1. සාධක සංචලන හැකියාව

- එක් නිෂ්පාදන කාර්යයක සිට වෙනත් නිෂ්පාදන කාර්යයක් සඳහා සම්පත් මාරු වීම සාධක සංචලනය යන්නෙන් අදහස් වේ.
- කිසියම් භාණ්ඩයක මිල වැඩි වන විට එම භාණ්ඩයේ සැපයුම කෙටි කාලයක් තුළ වැඩි කළ හැක්කේ එම භාණ්ඩය සඳහා අවශ්‍ය කරන යෙදවුම් වෙනත් නිෂ්පාදනවලින් ලබා ගැනීමෙනි.
- එලෙසින් එක් නිෂ්පාදන කාර්යයක සිට තවත් නිෂ්පාදන කාර්යයක් සඳහා සම්පත් පහසුවෙන් මාරු කිරීමට හැකි වන විට භාණ්ඩයේ මිල වැඩි වන විට සැපයුම් ද කෙටි කාලයක් තුළ වැඩි වේ.
- මේ අනුව සාධක සංචලන හැකියාව වැඩි වන විට පවතින්නේ නම්‍ය සැපයුම් තත්ත්වයකි.
- එහෙත් සාධක සංචලන හැකියාව දුෂ්කර වන විට එම භාණ්ඩ සඳහා ඇත්තේ අනම්‍ය සැපයුම් තත්ත්වයකි.

2. භාණ්ඩයේ ස්වභාවය

- සලකා බලන භාණ්ඩය නිෂ්පාදනය කිරීමට යොදා ගනු ලබන නිෂ්පාදන සම්පත් වෙනත් භාණ්ඩ නිපදවීම සඳහා ආදේශ කිරීමේ හැකියාව භාණ්ඩයේ ස්වභාවය යන්නෙන් අදහස් වේ.
- කිසියම් භාණ්ඩයක් නිපදවීම සඳහා භාවිත කරන නිෂ්පාදන සාධකයක් වෙනත් නිෂ්පාදන සාධකයකක් වෙනත් නිෂ්පාදන කාර්යයක් සඳහා ආදේශ කිරීමේ හැකියාව වැඩි නම් එම භාණ්ඩයේ සැපයුම නම්‍ය වේ.
- නිදසුන් -
මේස නිෂ්පාදනය සඳහා භාවිත කරන සම්පත් ඇඳන් නිෂ්පාදනය සඳහා පහසුවෙන් ආදේශ කළ හැකි ය. මේ නිසා ඇඳන් නිෂ්පාදනවල මිල ඉහළ ගිය විට මේස සඳහා යොදා ගත් සම්පත් ඇඳන් සඳහා ආදේශ කළ හැකි බැවින් ඇඳන් සැපයුම වැඩි වේ. මේස සැපයුම අඩු වේ.

3. තොග පවත්වා ගෙන යෑමේ හැකියාව

- යම් භාණ්ඩයක තොග පවතී ද නැද්ද යන්නත් එම භාණ්ඩයේ සැපයුම් නම්‍යතාව කෙරෙහි බලපායි.
- තොග පවත්වා ගෙන යෑමේ හැකියාව වැඩි නම් එම භාණ්ඩ සඳහා නම්‍ය සැපයුමක් පවතී.
- එහෙත් තොග පවත්වා ගෙන යෑම දුෂ්කර ව පවතින භාණ්ඩ සඳහා ඇත්තේ අනම්‍ය සැපයුම් තත්ත්වයකි.

4. මිල වෙනස් වීම හේතුවෙන් සැපයුම් වෙනස් කිරීමට ගත වන කාලය

- මිල වෙනස් වීමෙන් පසු ගත වී ඇති කාලය විශාල නම් එවැනි භාණ්ඩ සඳහා ඇත්තේ නම් සැපයුමකි. ඊට හේතුව අදාළ කාලය විශාල වත්ම සාධක සංවලනය වීමට ඉඩකඩ වැඩි වීම යි.
- එහෙත් මිල වෙනස් වීමෙන් පසු ගත වී ඇති කාලය කෙටි නම් එවැනි භාණ්ඩ සඳහා ඇත්තේ අනම් සැපයුමකි. අදාළ කාලය කෙටි නිසා සාධක සංවලනය වීමට ඇති ඉඩකඩ අඩු වීම එයට හේතුව යි.
- සැපයුම් මිල නම්‍යතා සංකල්පය ආර්ථික විශ්ලේෂණය සඳහා ඉතා වැදගත් වේ.
- පරිභෝගිකයන්ට, නිෂ්පාදකයන්ට, ආර්ථික ප්‍රතිපත්ති සම්පාදකයන්ට විවිධ තීරණ ගැනීමේ දී සැපයුම් නම්‍යතා පිළිබඳ ව දැනුවත් ව සිටීම වැදගත් ය.

ප්‍රායෝගික වශයෙන් සැපයුම් නම්‍යතා සංකල්පය වැදගත් වන අවස්ථා

- භාණ්ඩයක මිල වෙනස් වන විට පාරිභෝගික පැහැදීම / නිෂ්පාදක අයහාරයට කෙරෙන බලපෑම පුරෝකථනය කළ හැකි වීම
- තම නිෂ්පාදන සඳහා ආදායම උපරිම කෙරෙන ආකාරයට මිලක් තීරණය කළ හැකි වීම
- ව්‍යාපාර ආයතනයකට ඇති ඒකාධිකාරී ශක්තිය නිශ්චය කළ හැකි වීම
- යම් භාණ්ඩයක් සඳහා පවතින ආදේශක හා අනුපූරක භාණ්ඩ කවරේ ද යන්න හඳුනා ගැනීම
- සාධක සංවලන හැකියාව හඳුනා ගත හැකි වීම

2.10 :- ආර්ථික විද්‍යානුකූල ව වෙළෙඳපොළ විග්‍රහ කරයි.

- වෙළෙඳපොළ අර්ථ දක්වයි.
- වෙළෙඳපොළක කාර්ය නම් කරයි.
- භාණ්ඩ හා සේවා වෙළෙඳපොළ නිදසුන් සහිතව පැහැදිලි කරයි.
- භාණ්ඩ වෙළෙඳපොළ හා සාධක වෙළෙඳපොළ අතර වෙනස සංසන්දනාත්මක ව විග්‍රහ කරයි.

වෙළෙඳපොළ

- පරිභෝජනය සඳහා නිමි භාණ්ඩ හා සේවා අලෙවි වන වෙළෙඳපොළ භාණ්ඩ හා සේවා වෙළෙඳපොළ ලෙස හැඳින්වේ.
- භූමිය, ශ්‍රමය, ප්‍රාග්ධනය හුවමාරු වන වෙළෙඳපොළ නිෂ්පාදන සාධක වෙළෙඳපොළ ලෙස හඳුන්වයි.
- පරිභෝජනය සඳහා භාණ්ඩ ඉල්ලුම් කරන්නේ පාරිභෝගිකයන් වන අතර, අලෙවිකරුවන් වන්නේ නිෂ්පාදන ආයතන යි.
- නිෂ්පාදන සාධක සඳහා ඉල්ලුම් කරන්නේ නිෂ්පාදන ආයතන වන අතර සාධක සැපයුම්කරුවන් වන්නේ කුටුම්භ අංශය යි.

- පාරිභෝගික හාණ්ඩ සඳහා ඉල්ලුමක් ඇති වන්නේ ඒවායෙහි ආන්තික උපයෝගීතාව නිසා ය.
- පාරිභෝගික හාණ්ඩ සඳහා සෘජු ඉල්ලුමක් පවතී.
- නිෂ්පාදන සාධක සේවා සඳහා වක්‍ර ඉල්ලුමක් හෙවත් ව්‍යුත්පන්න ඉල්ලුමක් පවතී.
- පහත පරිදි හාණ්ඩ හා සේවා වෙළෙඳපොළ සාධක සේවා වෙළෙඳපොළ සංසන්ධනාත්මකව විග්‍රහ කළ හැකි ය.

හාණ්ඩ හා සේවා වෙළෙඳපොළ	සාධක සේවා වෙළෙඳපොළ
<ul style="list-style-type: none"> ▪ පරිභෝජන හාණ්ඩ හා සේවා හුවමාරු වෙයි. ▪ කුටුම්භ අංශය හාණ්ඩ හා සේවා සඳහා ඉල්ලුම් කරයි. ▪ නිෂ්පාදන ආයතන හාණ්ඩ හා සේවා සපයයි. ▪ හාණ්ඩ හා සේවා සඳහා සෘජු ඉල්ලුමක් පවතී. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ සාධක සේවා හුවමාරු වෙයි. ▪ නිෂ්පාදන ආයතන සාධක සේවා ඉල්ලුම් කරයි. ▪ නිෂ්පාදන ආයතන වලට සාධක සේවා සපයන්නේ කුටුම්භ අංශය යි. ▪ සාධක සේවා සඳහා වක්‍ර ඉල්ලුමක් පවතී.

2. 11 :- වෙළෙඳපොළ සමතුලිතය තීරණය වන ආකාරය

- වෙළෙඳපොළ සමතුලිතය අර්ථ දක්වයි.
- වෙළෙඳපොළ සමතුලිතය ප්‍රකාශ කළ හැකි විකල්ප ක්‍රම නම් කරයි.
- ඉල්ලුම් හා සැපයුම් ලේඛන ඇසුරින් වෙළෙඳපොළ සමතුලිතය ඉදිරිපත් කරයි.
- ඉල්ලුම් හා සැපයුම් වක්‍ර ඇසුරෙන් වෙළෙඳපොළ සමතුලිතය ඉදිරිපත් කරයි.
- ඉල්ලුම් හා සැපයුම් සමීකරණ ඇසුරෙන් වෙළෙඳපොළ සමතුලිතය ඉදිරිපත් කරයි.
- සමතුලිතය ආශ්‍රිත සංකල්ප අර්ථ දක්වමින් ඒවා ප්‍රස්තාර මගින් ඉදිරිපත් කරයි.

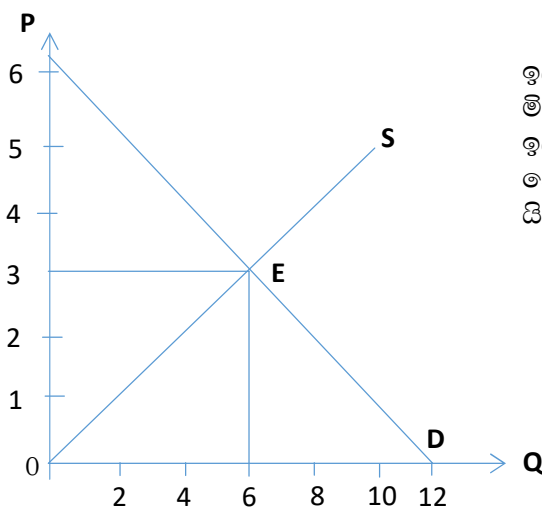
වෙළෙඳපොළ සමතුලිතය

- තරගකාරී වෙළෙඳපොළක ගැනුම්කරුවන්ගේ හා විකුණුම්කරුවන්ගේ අපේක්ෂාවන් තුලනය වන අවස්ථාව වෙළෙඳපොළ සමතුලිතය යි.
- එහි දී ඉල්ලුම්කරුවන් ඉල්ලන ප්‍රමාණයත් සැපයුම්කරුවන් සපයන ප්‍රමාණයත් එකිනෙකට සමාන වෙන නිසා අධි ඉල්ලුමක් හෝ අධි සැපයුමක් හෝ දක්නට නොලැබෙන අතර ඉල්ලුම්කරුවන්ගේ අපේක්ෂිත මිල හා සැපයුම්කරුවන්ගේ අපේක්ෂිත මිල එකිනෙකට සමාන වන බැවින් අධි ඉල්ලුම් මිලක් හෝ අධි සැපයුම් මිලක් ඇති නොවේ.
- **වෙළෙඳපොළ සමතුලිතයක ඇති කොන්දේසි**
  1. අපේක්ෂිත ඉල්ලුම් මිල හා අපේක්ෂිත සැපයුම් මිල සමාන විය යුතු ය.
  2. අපේක්ෂිත ඉල්ලුම් ප්‍රමාණය හා අපේක්ෂිත සැපයුම් ප්‍රමාණය සමානවිය යුතු ය.
  3. අධි ඉල්ලුම් ප්‍රමාණය හා අධි සැපයුම් ප්‍රමාණය ශුන්‍ය විය යුතු ය.
  4. අධි ඉල්ලුම් මිල හා අධි සැපයුම් මිල ශුන්‍ය විය යුතු ය.
  5. පාරිභෝගික පැහැදීම හා ව්‍යාපාරික අයහාරය සමාන විය යුතු ය.
- වෙළෙඳපොළ සමතුලිතය සත්‍ය වෙළෙඳපොළ තත්ත්වයක් නොව අපේක්ෂිත තත්ත්වයකි.

- වෙළෙඳපොළ සමතුලිතය වෙළෙඳපොළ දිශාව පෙන්වුම් කරන දර්ශකයකි.
- සමතුලිත තත්ත්වයෙන් වෙළෙඳපොළක් ඇතිවුණු විට නැවත ස්වයංක්‍රීය ව සමතුලිතය කරා ළඟා වේ.
- වෙළෙඳපොළ සමතුලිතය පෙන්විය හැකි විකල්ප ක්‍රම
  1. ඉල්ලුම් සැපයුම් ලේඛන ඇසුරෙන්
  2. ඉල්ලුම් සැපයුම් වක්‍ර ඇසුරෙන් (ප්‍රස්තාරයක් මගින්)
  3. ඉල්ලුම් සැපයුම් සමීකරණ ඇසුරෙන්
- වෙළෙඳපොළ සමතුලිතය ඉල්ලුම් සැපයුම් ලේඛනයක් මගින් පහත පරිදි ඉදිරිපත් කළ හැකිය.

මිල	ඉල්ලුම් ප්‍රමාණය	සැපයුම් ප්‍රමාණය
0	12	0
1	10	2
2	08	4
3	06	6
4	04	8
5	02	10
6	0	12

- ඉහත ලේඛනයට අනුව මිල රු. 3.00 දී ඉල්ලුම් ප්‍රමාණය ඒකක 06ක් වන අතර සැපයුම් ප්‍රමාණයද ඒකක 06ක් හෙයින් අධි ඉල්ලුමක් හෝ අධි සැපයුමක් හෝ නොපෙන්වයි. එනම් අධි ඉල්ලුම හා අධි සැපයුම ශුන්‍ය වේ.
- ඉහත ලේඛනයේ සඳහන් සංඛ්‍යා දත්ත උපයෝගී කර ගෙන ප්‍රස්තාරික ව වෙළෙඳපොළ සමතුලිතය පහත පරිදි ඉදිරිපත් කළ හැකිය.

ඉල්ලුම හා සැපයුම සමාන වන අවස්ථාවේ දී මිල රු.3/- කි. ප්‍රමාණය ඒකක 6කි. එහි දී අධි ඉල්ලුම් හෝ අධි සැපයුම් හෝ තත්ත්වයක් නොමැති නිසා මෙය වෙළෙඳපොළ සමතුලිතය යි.

- ඉල්ලුම් සැපයුම් සමීකරණ ඇසුරෙන් වෙළෙඳපොළ සමතුලිතය පහත පරිදි ඉදිරිපත් කළ හැකි ය.
- ඉහත ලේඛනයට අදාළ ව ඉල්ලුම් සහ සැපයුම් සමීකරණ පහත පරිදි ගොඩනැගිය හැකි ය.
  - ඉල්ලුම් සමීකරණය $Q_d = a - bP$
  - සැපයුම් සමීකරණය $Q_s = a + bP$

a = මිල ශුන්‍යයේ දී ඉල්ලුම් ප්‍රමාණය හෝ සැපයුම් ප්‍රමාණය

$b = \frac{\Delta Q}{\Delta p}$ $P = \text{මිල}$	
ඉල්ලුමේදී $a = 12$ $Q_d = 12 - 2p$	$b = \frac{\Delta Q}{\Delta P} = \frac{2}{1} = 2$
සැපයුමේදී $a = 0$ $Q_s = 2p$	$b = \frac{\Delta Q}{\Delta P} = \frac{2}{1} = 2$

සමතුලිතයේදී, $Q_d = Q_s$ $12 - 2p = 2p$ $12 = 4p$ $12/4 = p$ $3 = p$ ← සමතුලිත මිල

- P හි අගය ඉල්ලුම් හෝ සැපයුම් හෝ සමීකරණයට ආදේශ කිරීමෙන් පහත පරිදි ප්‍රමාණය සොයාගත හැකි ය.

$Q_d = 12 - 2 \times 3$ $= 12 - 6$ $= 6$	$Q_s = 2p$ $= 2 \times 3$ $= 6$
$6 \leftarrow \text{සමතුලිත ප්‍රමාණය} \rightarrow 6$	

- කිසියම් මිලක දී සපයන ප්‍රමාණය ඉක්මවා ඉල්ලුම් කරන්නා වූ ප්‍රමාණය අධි ඉල්ලුම් ප්‍රමාණය වේ.

$\text{අධි ඉල්ලුම් ප්‍රමාණය} = (\text{ඉල්ලුම් ප්‍රමාණය} - \text{සැපයුම් ප්‍රමාණය})$

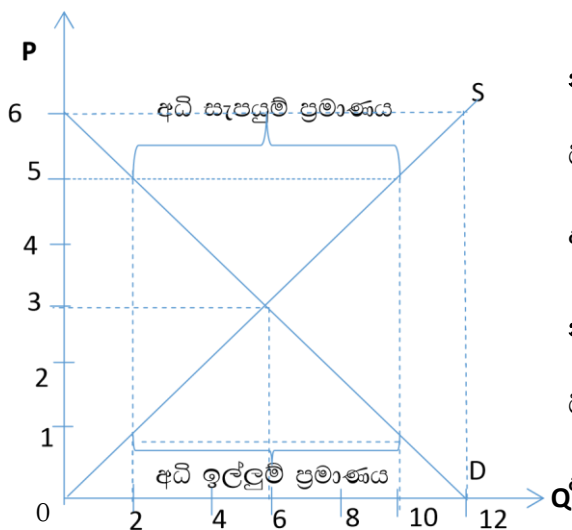
- කිසියම් මිලක දී ඉල්ලුම් කරන්නා වූ ප්‍රමාණය ඉක්මවා සපයන ප්‍රමාණය අධි සැපයුම් ප්‍රමාණය වේ.

$$\text{අධි සැපයුම් ප්‍රමාණය} = (\text{සැපයුම් ප්‍රමාණය} - \text{ඉල්ලුම් ප්‍රමාණය})$$

- අධි ඉල්ලුම් ප්‍රමාණය හා අධි සැපයුම් ප්‍රමාණය පහත පරිදි සංඛ්‍යා සටහනකින් ඉදිරිපත් කළ හැකි ය.

මිල (රු)	ඉල්ලුම් ප්‍රමාණය එකක	සැපයුම් ප්‍රමාණය එකක	අධි ඉල්ලුම් ප්‍රමාණය	අධි සැපයුම් ප්‍රමාණය	
0	12	0	12	-12	
1	10	2	8	-8	
2	8	4	4	-4	
3	6	6	0	0	සමතුලිතය
4	4	8	-4	4	
5	2	10	-8	8	
6	0	12	-12	12	

- අධි ඉල්ලුම් ප්‍රමාණය හා අධි සැපයුම් ප්‍රමාණය ප්‍රස්තාර සටහනකින් පහත පරිදි පැහැදිලි කළ හැකිය.

නිදසුන් 1 :- මිල රු1 දී ඉල්ලුම් ප්‍රමාණය = එකක10

මිල රු1 දී සැපයුම් ප්‍රමාණය = එකක 2

අධි ඉල්ලුම් ප්‍රමාණය = $10 - 2 = 8$

නිදසුන් 2 :- මිල රු5 දී සැපයුම් ප්‍රමාණය = එකක10

මිල රු 5 දී ඉල්ලුම් ප්‍රමාණය = එකක 2

අධි සැපයුම් ප්‍රමාණය = $10 - 2 = 8$

- කිසියම් ඒකක ප්‍රමාණයක දී සපයන මිල ඉක්මවා ඉල්ලුම් කරන්නා වූ මිල අධි ඉල්ලුම් මිල වේ.

$$\text{අධි ඉල්ලුම් මිල} = \text{ඉල්ලුම් මිල} - \text{සැපයුම් මිල}$$

- කිසියම් ඒකක ප්‍රමාණයක දී ඉල්ලුම් කරන මිල ඉක්මවා සපයන මිල අධි සැපයුම් මිල වේ.

$$\text{අධි සැපයුම් මිල} = \text{සැපයුම් මිල} - \text{ඉල්ලුම් මිල}$$

- අධි ඉල්ලුම් මිල හා අධි සැපයුම් මිල පහත පරිදි සංඛ්‍යා සටහනකින් ඉදිරිපත් කළ හැකි ය.

ප්‍රමාණය ඒකක	ඉ. මිල (රු)	සැ. මිල (රු)	අධි ඉල්ලුම් මිල (රු)	අධි සැපයුම් මිල	
0	6	0	6	-6	
2	5	1	4	-4	
4	4	2	2	-2	
6	3	3	0	0	සමතුලිතය
8	2	4	-2	2	
10	1	5	-4	4	
12	0	6	-6	6	

නිදසුන්

ඒකක 2 දී අධි ඉල්ලුම් මිල

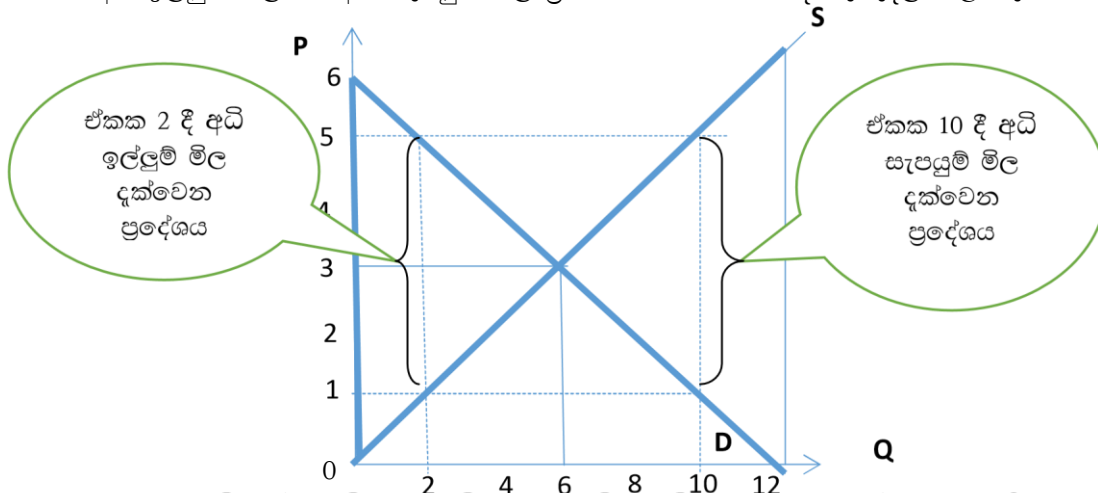
$$\begin{aligned} \text{අධි ඉල්ලුම් මිල} &= \text{ඉල්ලුම් මිල} - \text{සැපයුම් මිල} \\ &= 5 - 1 \\ &= 4 \end{aligned}$$

ඒකක 10 දී අධි සැපයුම් මිල

$$\begin{aligned} \text{අධි සැපයුම් මිල} &= \text{සැපයුම් මිල} - \text{ඉල්ලුම් මිල} \\ &= 5 - 1 \\ &= 4 \end{aligned}$$

- අධි ඉල්ලුම් මිල හා අධි සැපයුම් මිල ශුන්‍ය අවස්ථාව සමතුලිත වේ.

- අධි ඉල්ලුම් මිල හා අධි සැපයුම් මිල ප්‍රස්ථාර සටහනකින් ද පැහැදිලි කළ හැකි ය.

- අධි ඉල්ලුම් මිල හා අධි සැපයුම් මිල සමීකරණ ඇසුරෙන් ද පැහැදිලි කළ හැකි ය.

$$Q_d = 12 - 2P \quad \longrightarrow \quad \text{ඉල්ලුම් සමීකරණය}$$

$$Q_s = 12 - 4P \quad \longrightarrow \quad \text{සැපයුම් සමීකරණය}$$

$$\begin{aligned} \text{අධි ඉල්ලුම් සමීකරණය} &= \text{ඉල්ලුම් සමීකරණය} - \text{සැපයුම් සමීකරණය} \\ &= 12 - 2P - (2P) \end{aligned}$$

$$\text{අධි ඉල්ලුම් සමීකරණය} = 12 - 4P$$

$$\text{අධි සැපයුම් සමීකරණය} = \text{සැපයුම් සමීකරණය} - \text{ඉල්ලුම් සමීකරණය}$$

$$= 2P - (12 - 2P)$$

$$= 2P - 12 + 2P$$

$$\text{අධි සැපයුම් සමීකරණය} = 12 + 4P$$

- ඉහත අධි ඉල්ලුම් සමීකරණය සහ අධි සැපයුම් සමීකරණය භාවිතයෙන් අධි ඉල්ලුම් ප්‍රමාණය හෝ අධි සැපයුම් ප්‍රමාණය සොයා ගත හැකි අතර අධි ඉල්ලුම් මිල හෝ අධි සැපයුම් මිල සොයා ගත හැකි ය.

$$\text{නිදසුන් :- මිල රු 3/-} \quad \text{අධි ඉල්ලුම් ප්‍රමාණය} = 12 - 4P$$

$$\text{අධි ඉල්ලුම් ප්‍රමාණය} = 12 - 4 \times 3$$

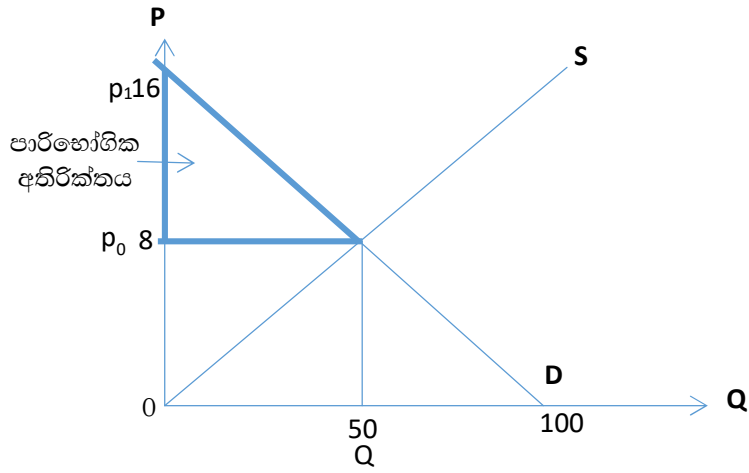
$$= 12 - 12$$

$$= 0$$

පාරිභෝගික අතිරික්තය

- වෙළෙඳපොළේ හුවමාරු කරගනු ලබන සමතුලිත භාණ්ඩ ප්‍රමාණය සඳහා පාරිභෝගිකයන් ගෙවීමට කැමැති මිලක් සත්‍ය වශයෙන් ම ඔහු ගෙවන මිලක් අතර වෙනස පාරිභෝගික අතිරික්තය යි.
- වෙළෙඳපොළ තීරණය වූ සමතුලිත මිල යනු පාරිභෝගිකයා ගෙවන මිල විනා ගෙවීමට කැමැති මිල නොවේ. පාරිභෝගිකයා ගෙවීමට කැමැති මිල ඊට වඩා වැඩි විය හැකි ය. වැඩි මිලක් ගෙවීමට අපේක්ෂාවෙන් සිටිය දී ඉල්ලුම් හා සැපයුම් බලවේග තුළින් ඊට ගැලපෙන මිලක් තීරණ වී එය සමතුලිත මිල වශයෙන් පවතී. මේ නිසා පාරිභෝගිකයාට වාසි දායක තත්ත්වයක් ඇති වේ.

- පාරිභෝගික අතිරික්තය ප්‍රස්තාර සටහනකින් පහත පරිදි පැහැදිලි කළ හැකි ය.

- පාරිභෝගික අතිරික්තය ගණනය කරනුයේ මෙසේ ය.

$$\text{පාරිභෝගික අතිරික්තය} = \frac{(\text{උපරිම ඉල්ලුම් මිල} - \text{සමතුලිත මිල}) \times \text{සමතුලිත ප්‍රමාණය}}{2}$$

- ඉහත ප්‍රස්තාර සටහනට අනුව පාරිභෝගික අතිරික්තය පහත පරිදි පැහැදිලි ගණනය කළ හැකි ය.

$$\begin{aligned} \text{පාරිභෝගික අතිරික්තය} &= \frac{(16 - 8) \times 50}{2} \\ &= \frac{(8 \times 50)}{2} \\ &= \frac{400}{2} \\ &= \underline{200} \end{aligned}$$

- උපරිම ඉල්ලුම් මිල සමීකරණයක් මගින් පහත පරිදි සොයා ගත හැකි ය.

$$Q_d = a - bp \quad a = 100 \quad b = \frac{\Delta Q}{\Delta P} \quad b = \frac{50}{8}$$

$$Q_d = 100 - \frac{50p}{8}$$

$$0 = 100 - \frac{50p}{8}$$

$$\frac{50p}{8} = 100$$

$$25p = 100$$

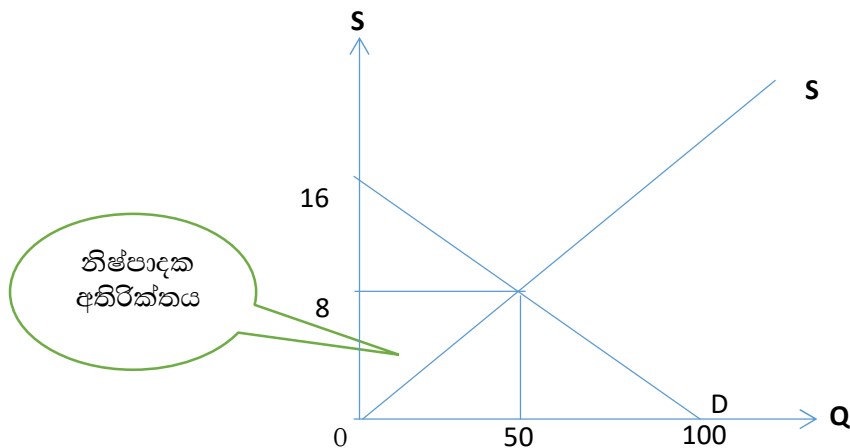
$$25p = 100 \times 4$$

$$25p = 400$$

$$p = \underline{16}$$

නිෂ්පාදක අතිරික්තය

- සැපයුම්කරුවන් භාණ්ඩ සඳහා අපේක්ෂා කරන අවම මිලක් (ආන්තික පිරිවැය) සත්‍ය වශයෙන් ම ඔවුන්ට වෙළෙඳපොළේ දී ලැබෙන මිලක් අතර වෙනස නිෂ්පාදක අතිරික්තයයි.
- නිෂ්පාදකයාගේ මුළු අයහාරයෙන් මුළු විවලය පිරිවැය අඩු කළ විට ඉතිරිවන ප්‍රමාණය නිෂ්පාදක අතිරික්තයයි.
- නිෂ්පාදක අතිරික්තය ප්‍රස්තාර සටහනකින් පහත පරිදි පැහැදිලි කළ හැකි ය.

නිෂ්පාදක අතිරික්තය ගණනය කරනු ලබන සූත්‍රය වන්නේ,

$$\text{නිෂ්පාදක අතිරික්තය} = \frac{(\text{සමතුලිත මිල} - \text{අවම සැපයුම් මිල}) \times \text{සැපයුම් ප්‍රමාණය}}{2}$$

- ඉහත ප්‍රසාරයට අනුව නිෂ්පාදක අතිරික්තය පහත පරිදි ගණනය කළ හැකි ය.

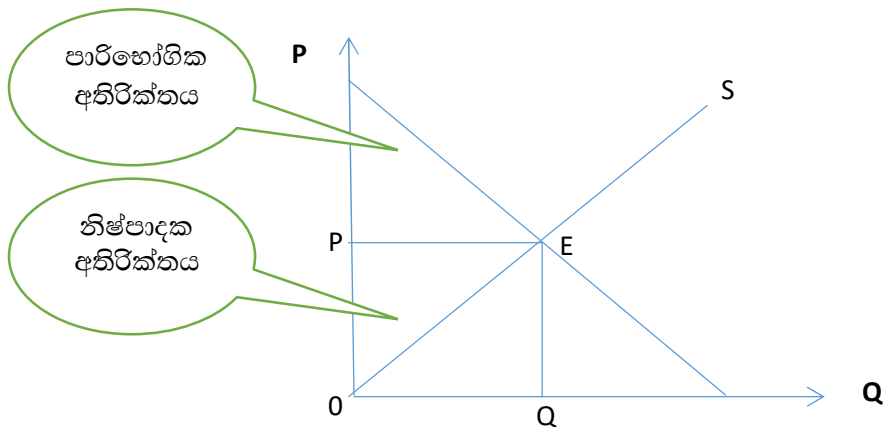
$$\begin{aligned} \text{නිෂ්පාදක අතිරික්තය} &= \frac{(8-0) \times 50}{2} \\ &= \frac{400}{2} \\ &= 200 // \end{aligned}$$

ආර්ථික අතිරික්තය

- ගැනුම්කරුවන් හා විකුණුම්කරුවන් සමතුලිත හුවමාරුව තුළින් ලාභ අත්පත් කර ගනී. මේ දෙපිරිසම අත්කර ගන්නා වාසිය ආර්ථික අතිරික්තය වශයෙන් හැඳින්වේ.

ආර්ථික අතිරික්තය = පාරිභෝගික අතිරික්තය + නිෂ්පාදන අතිරික්තය

- මෙය ප්‍රස්තාර සටහනකින් පහත පරිදි පෙන්විය හැකි ය.

2.12 :- වෙළෙඳපොළ සමතුලිතය වෙනස් වීම විග්‍රහ කරයි.

- වෙළෙඳපොළ සමතුලිතය වෙනස් වීම පැහැදිලි කරයි.
- වෙළෙඳපොළ සමතුලිතය වෙනස් වන ආකාරය ඉල්ලුම් සැපයුම් ලේඛන හා සමීකරණ ඇසුරෙන් විග්‍රහ කරයි.

වෙළෙඳපොළ සමතුලිතය වෙනස් වීම

- තරගකාරී වෙළෙඳපොළක සමතුලිත මිලක දී අනෙකුත් සාධක බලපෑම නිසා ඉල්ලුම් වක්‍රය හෝ සැපයුම් වක්‍රය හෝ වමට හෝ දකුණට විතැන් වීම නිසා වෙළෙඳපොළ සමතුලිතය වෙනස් වේ.

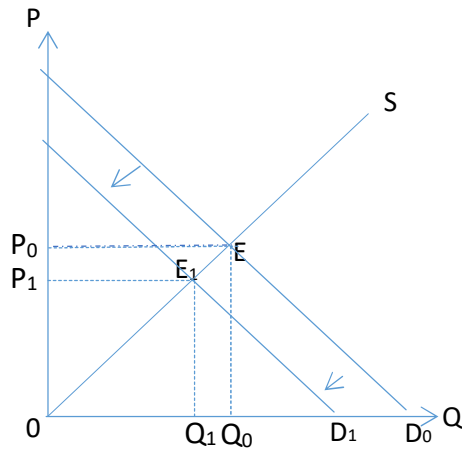
වෙළෙඳපොළ සමතුලිතය වෙනස් වන ආකාර

- සැපයුම් වක්‍රය ස්ථාවර ව තිබිය දී ඉල්ලුම් වක්‍රය වෙනස් වීම
- ඉල්ලුම් වක්‍රය ස්ථාවර ව තිබිය ද සැපයුම් වක්‍රය වෙනස් වීම
- ඉල්ලුම් සහ සැපයුම් වක්‍ර දෙක ම එක වර වෙනස් වීම

- සැපයුම් වක්‍රය ස්ථාවර ව තිබිය දී ඉල්ලුම් වක්‍රය වෙනස් වීම අනුව වෙළෙඳපොළ සමතුලිතය වෙනස් වන ආකාර ප්‍රස්තාර සටහනකින් පහත පරිදි ඉදිරිපත් කළ හැකි ය.

E = පෙර සමතුලිතය

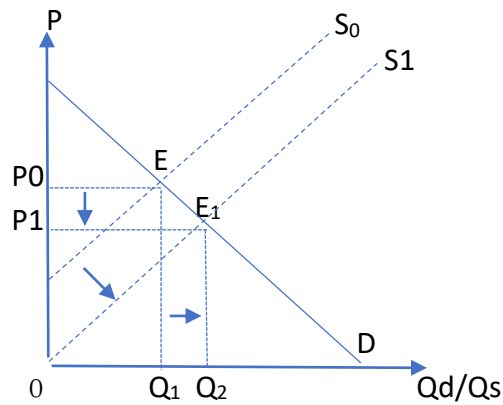
E_1 = නව සමතුලිතය

- ඉල්ලුම් වක්‍රය ස්ථාවර ව තිබිය දී සැපයුම් වක්‍රය වෙනස් වීම අනුව වෙළෙඳපොළ සමතුලිතය වෙනස් වන ආකාර ප්‍රස්තාර සටහනකින් පහත පරිදි ඉදිරිපත් කළ හැකි ය.

E_1 = නව සමතුලිතය

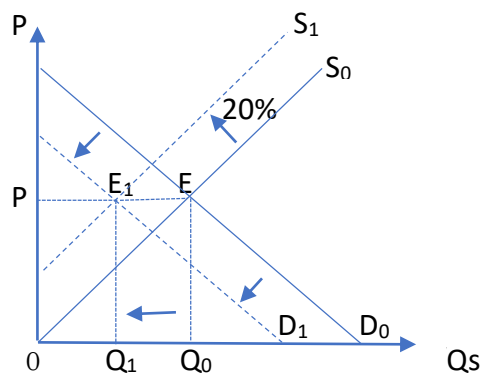
E = පෙර සමතුලිතය

- ඉල්ලුම් වක්‍රය සහ සැපයුම් වක්‍රය සමාන ප්‍රමාණයකින් වෙනස් වීම අනුව වෙළෙඳපොළ සමතුලිතය වෙනස් වන ආකාර ප්‍රස්තාර සටහනකින් පහත පරිදි ඉදිරිපත් කළ හැකි ය.

E = පෙර සමතුලිතය

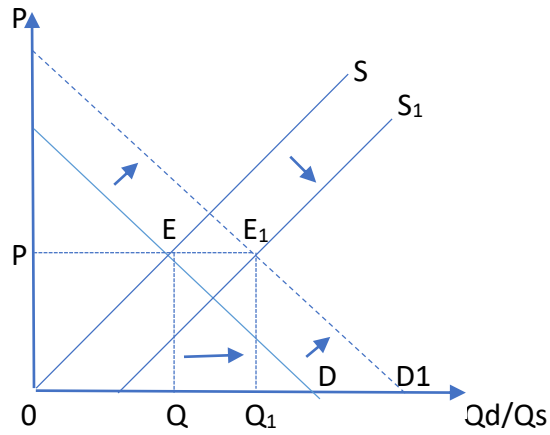
E_1 = නව සමතුලිතය

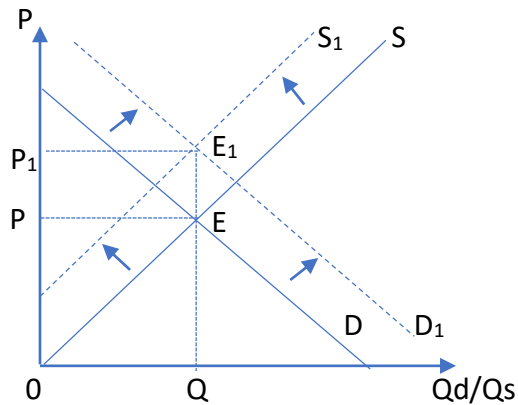
- ඉහත ප්‍රස්තාර සටහනට අනුව ඉල්ලුම සහ සැපයුම සමාන ප්‍රතිශතයකින් වෙනස් වීම නිසා සමතුලිත මිල කිසිදු වෙනසක් සිදු නොවේ.

E = පෙර සමතුලිතය
E₁ = නව සමතුලිතය

- ඉල්ලුම වැඩි වන ප්‍රතිශතයට සමාන ප්‍රතිශතයකින් සැපයුම අඩු වූ විට සමතුලිත ප්‍රමාණය වෙනස් නොවේ. මෙය ප්‍රස්තාර සටහනකින් පහත පරිදි ඉදිරිපත් කළ හැකි ය.

E = පෙර සමතුලිතය
E₁ = නව සමතුලිතය

"මෙය සමාජ මාධ්‍ය හරහා නුවමාරු කර ගැනීමට උසස් පෙළ ගුරු මාර්ගෝපදේශනය ඇසුරින් සකස් කරන ලද්දකි. විෂයය පෝෂණය සඳහා මීට අමතරව අතිරේක කියවීම්, කාලීන ආර්ථික සිදුවීම් හා සංඛ්‍යාලේඛන පිළිබඳව යාවත්කාලීන දැනුම ලබා ගත යුතුය"

A/L NOTE BOOK

All about AL Notes ready for GCE AL Examination

DOWNLOAD

Notes

Short Notes

Unit Test Papers

Term Test Papers

From

www.ALNoteBook.com

Your Ultimate Resource for GCE A/L Notes and Study Guides

“The A/L notebook website is a dedicated online platform designed to provide comprehensive study materials and notes specifically tailored for students preparing for the General Certificate of Education Advanced Level (GCE A/L) examinations for free. The website offers a wide range of resources, including detailed subject notes, past exam papers, practice questions, and study guides. These materials cover various subjects and are curated by experienced educators to ensure they align with the curriculum and exam requirements.”